

Actieprogramma 2016-2019 Meedoen en Thuisvoelen

Een welkom voor elk talent

Gemeente Enschede, 11 oktober 2016

Eind 2015 zijn er
>65.000.000
vluchtelingen wereldwijd

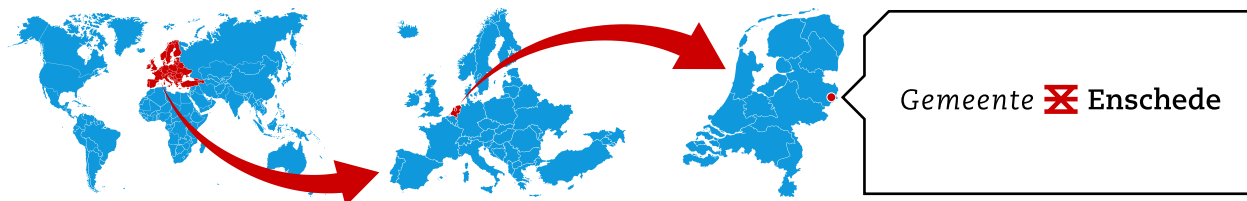
In 2015 vragen
>1.250.000
asielzoekers bescherming
in een EU-land

In 2015 vragen
>43.000 mensen
asiel aan in Nederland

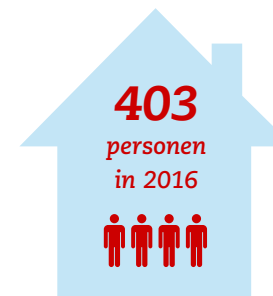

Van alle vluchtelingen
in de opvang is
25% kind

Onze leidende principes

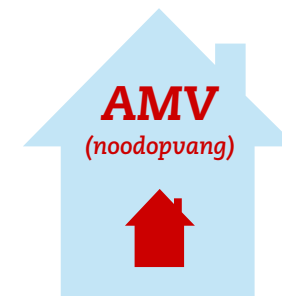
1. Iedere inwoner is gelijk en heeft recht op een waardig bestaan.
2. Iedereen doet iets terug, voor elkaar en voor de stad als geheel.
3. Enschede staat open voor wie mee wil doen.
4. We voeren regulier beleid waar mogelijk en geven extra aandacht waar nodig.
5. Iedere inwoner heeft talenten en benut deze.

403
personen
in 2016

Taakstelling
huisvesting

AMV
(noodopvang)

Opvang

Hoofdambitie 2016-2019 per thema (klik op een van de onderstaande thema's om direct naar het hoofdstuk te gaan)

Huisvesting

100% van de statushouders die we moeten huisvesten in Enschede heeft een goede en veilige woonruimte.

Inkomen, educatie en participatie

100% van de volwassen statushouders voldoet aan de inburgeringsplicht en wordt ondersteund met gelijktijdige trajecten gericht op taal, participatie en uitstroom naar werk.

Vrijwilligers(werk) en sport

Alle statushouders, van jong tot oud, doen mee door (vrijwilligers) werk, sport, cultuur of maken gebruik van voorzieningen in de wijk.

Onderwijs [2-18 jaar]

Elk kind leert zo snel mogelijk de Nederlandse taal op een passende onderwijsplek om zo snel mogelijk mee te kunnen doen in het regulier onderwijs.

(Jeugd)Zorg

Voor iedereen die het nodig heeft, is er een sluitend netwerk voor (psychische) zorg, begeleiding en activering.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2	4. Huisvesting	20
Voorwoord Jurgen van Houdt	4	5. Inkomen, educatie en participatie	22
Inleiding	5	6. Vrijwilligers(werk) en sport	28
Lessen uit het verleden	5	7. Onderwijs [2-18 jaar]	31
Welkom voor ieder talent	6	8. (Jeugd)Zorg	35
Werkelijkheid in beweging	6	9. Financiën	38
Focus	7	10. Initiatieven uit de samenleving	42
Totstandkoming	7	Noabersport	42
2. Vluchtelingenopvang	9	De Maatschappelijke Bibliotheek	42
Instroom	9	Bruggen Bouwen	43
Opvang	11	Jeugd in actie: Refugees 053 & jongerenraad	43
Enschede	12	Bijlagen	44
Taakstelling	13		
Enschede	14		
3. Meedoen en thuisvoelen in Enschede	16		
Centrale doelstelling	16		
Onze leidende principes	16		
Maatschappelijk kader	17		
Communicatie	17		
Bestuurlijk kader	18		
Stadsdelen	18		
Aandacht Suryoye	18		
Leeswijzer	19		

Voorwoord Jurgen van Houdt

Vrijwel dagelijks zien we beelden van vluchtelingen in de media en dat geeft een bijna machteloos gevoel. Bijna, want hier in het welvarende Westen kunnen wij iets doen voor deze vluchtelingen. Als wethouder Asiel en Integratie pak ik graag deze handschoen op. Samen met de stad. Omdat ik geloof in de bindende kracht van mensen. Zodra deze mensen voet op Enschedese bodem zetten, wil ik dat ze Enschedeër zijn. Ze moeten kunnen meedoen en zich thuisvoelen. Iedereen heeft talenten gekregen, die ze moeten kunnen ontwikkelen, is mijn overtuiging.

Soms denk ik wel eens: wat zou er met mij moeten gebeuren, wil ik op de vlucht slaan? Je hebt je gezin, je familie en vrienden, je werk en je huis. Allemaal mensen, bezigheden en plaatsen waaraan je gehecht bent. Dat is dus het moment dat je je niet meer thuis kunt voelen, niet mág voelen. Het moment dat je niet meer kunt meedoen, vanwege allerlei regels, blokkades en bedreigingen. Dan sla je op de vlucht, op zoek naar een veilige plek. Het had ook ons kunnen overkomen.

En als je dan uiteindelijk in Enschede bent beland, dan willen we ook dat je je echt gaat thuisvoelen. Er zijn al tal van initiatieven genomen. Zo eentje als 'noabersport' spreekt mij bijvoorbeeld erg aan. Sport verbreedert. Ook kijk ik uit naar de start van het nieuwe project 'Doe mee in Enschede', waar statushouders echt zelf aan de slag gaan om mee te doen in de stad. En ongetwijfeld volgen nog meer nieuwe initiatieven met, voor en door onze nieuwe Enschedeërs en de stad. Daar ben ik heel blij mee.

Onze stad ontwikkelt zich in razend tempo. Daarbij kunnen we elk talent gebruiken. Ik geloof in de kracht van mensen en in de diversiteit van onze inwoners. Onze nieuwkomers maken de stad en haar talent nog kleurrijker en nog kansrijker. Met veel vertrouwen werk ik samen met vele partners in de stad aan de ambities van dit actieprogramma. Samen laten we zien hoe statushouders een onderdeel van de samenleving zijn en maken we Enschede tot voorbeeld van goede integratie.

Jurgen van Houdt,
Wethouder Asiel en Integratie

Inleiding

In het rapport 'Geen tijd verliezen, van opvang naar integratie van asielmigranten' van december 2015, doet de Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) een belangrijke aanbeveling. Door gelijktijdig te werken aan huisvesting, taalverwerving, opleiding en werk verliest een statushouder zo min mogelijk kostbare tijd tijdens zijn of haar integratie. Dit sluit aan bij de motie 'Integratieoffensief' (door de raad aangenomen in november 2015) en ons coalitieakkoord 2014-2018, waarin staat dat het van belang is dat alle inwoners onderdeel van onze stad zijn. Dat zij zich veilig en thuis voelen en meedoen op het gebied van zorg, werk, onderwijs, sport en cultuur. We geloven daarbij dat integreren sneller en succesvoller gaat, als gelijktijdig op meerdere terreinen wordt gewerkt. Integratie is nooit eenzijdig en zal dus van vele inwoners moeten komen en in samenwerking met diverse partijen.

Lessen uit het verleden

Enschede wil leren van de ervaringen bij integratie uit voorgaande jaren en wil dat nieuwe Enschedeërs hun talenten optimaal kunnen inzetten. Uit het WRR-rapport blijkt dat het voor veel vluchtelingen niet gemakkelijk is om een nieuw bestaan op te bouwen. Het is voor hen vaak lastig om werk

te vinden. Onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal en een beperkt sociaal netwerk belemmeren hun ontwikkeling. Vluchtelingen kampen bovengemiddeld met gezondheidsklachten. Cijfers geven aan dat vluchtelingen minder goed participeren en ook vaker een bijstandsuitkering ontvangen dan autochtonen. Slechts een op de drie in Nederland verblijvende statushouders van 15-64 jaar heeft een betaalde baan en velen van hen zijn duurzaam afhankelijk van een bijstandsuitkering. Uit het onderzoek komt een aantal belangrijke adviezen.

Allereerst voor het COA:

- benut de tijd in de opvang beter
- versnel het huisvestingsproces van statushouders

Ten tweede voor gemeenten:

- ontwikkel parallelle trajecten op gebied van taal en (vrijwilligers)werk
- stimuleer het behalen van het inburgeringsdiploma
- breng relevante partijen bij elkaar
- neem als gemeente meer regie

Welkom voor elk talent

De ervaring, doorzettingsvermogen en creativiteit van statushouders zijn een aanwinst voor de stad. Enschede wil dit potentieel zoveel mogelijk benutten en wil aan statushouders de aandacht en begeleiding geven die ze nodig hebben om een goed bestaan op te bouwen.

Daarom intensificeert Enschede de aanpak de komende jaren. Een integraal beleid op de thema's huisvesting, inkomen, educatie en participatie, vrijwilligers(werk) en sport, onderwijs en zorg blijft bestaan. Maar nog meer dan in de vorige periode zetten we hierbij in op het aangaan van samenwerking met maatschappelijke organisaties, werkgevers en opleidingsinstituten om een versnelde activering naar participatie, werk of een eigen bedrijf te realiseren.

In dit actieprogramma Meedoen en Thuisvoelen leest u de opgave die we als gemeente Enschede voor ons zien, de stappen die we willen zetten om die opgave te realiseren en de middelen die daarvoor nodig zijn. Daarbij zijn we reëel: de integratie van vluchtelingen gaat niet vanzelf en heeft tijd nodig.

Werkelijkheid in beweging

In dit actieprogramma gaan we uit van wat we nu weten, houden we rekening met wat er naar alle waarschijnlijkheid gaat komen en creëren we ruimte om in te spelen op wat de komende jaren nodig is. Ontwikkelingen gaan snel, dat is deze zomer wel gebleken, het actieprogramma is geen vaststaand document voor de komende jaren. **Het is een startdocument**, waarvan de uitvoering al loopt, wat een continu proces is. Halfjaarlijks houden we de raad via een beleidsbrief op de hoogte van de ontwikkelingen.

Focus

Dit actieprogramma richt zich met name op statushouders. Het betreft nieuwe statushouders en daarnaast is er ook aandacht voor inwoners die al eerder een verblijfsstatus ontvingen en volop in de integratiefase zitten. De acties uit dit programma zijn dus vaak voor zowel nieuwe statushouders als statushouders die al langer in Enschede wonen.

Belangrijk is dat onze acties direct of indirect effect hebben op alle inwoners van Enschede.

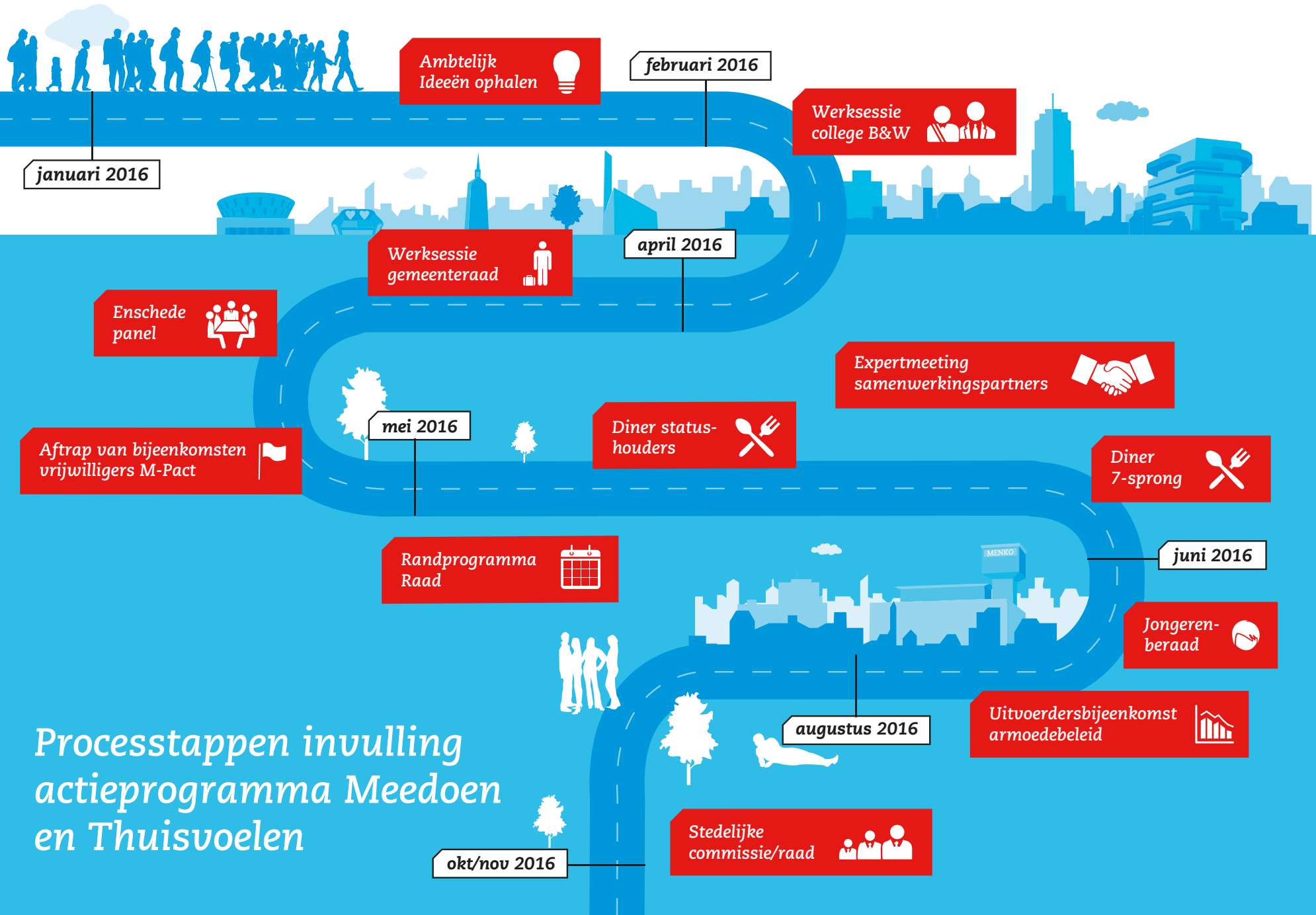
Totstandkoming

Dit actieprogramma is ontwikkeld in samenwerking met partners en inwoners van de stad. Tijdens vele (individuele) gesprekken en bijeenkomsten hebben we informatie opgehaald en gedeeld (zie o.a. [bijlage 5](#), [6](#) en [8](#)). We bedanken iedereen die heeft meegedacht; samen hebben we ervoor gezorgd dat er nu een integraal actieprogramma ligt.

Verskil tussen asielzoeker en vluchteling (statushouder)

Een **asielzoeker** is niet hetzelfde als een vluchteling. Een asielzoeker is iemand die in Nederland bescherming heeft aangevraagd. Alleen mensen die in hun land van herkomst gevaar lopen vanwege oorlog, politiek geweld, hun seksuele geaardheid, afkomst of religie hebben recht op bescherming. In de asielprocedure wordt dit onderzocht. Niet iedere asielzoeker wordt erkend als vluchteling.

Een vluchteling is iemand van wie de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) in de asielprocedure heeft vastgesteld dat hij of zij gevaar loopt in het land van herkomst. Vluchtelingen krijgen een verblijfsvergunning en mogen in Nederland blijven. Zij zijn **statushouders**.

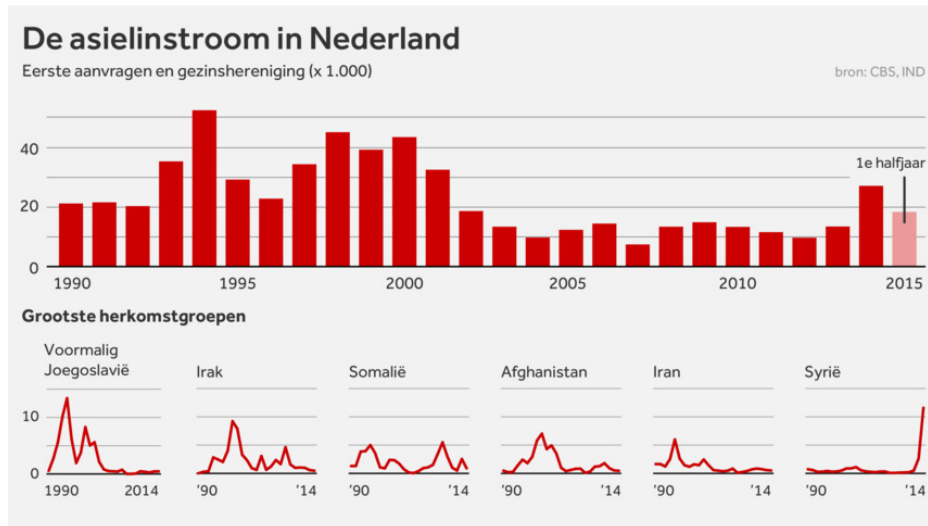

2. Vluchtelingenopvang

In dit hoofdstuk komen de feiten en cijfers rond vluchtelingenopvang aan bod, zowel landelijk als lokaal.

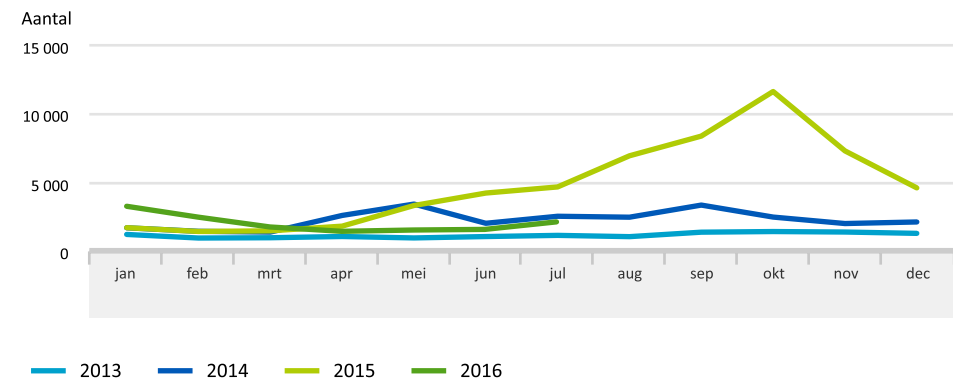
Instroom

Al eeuwenlang zijn er plaatsen op de wereld waar inwoners zich om uiteenlopende redenen niet veilig voelen, en vluchten. Nederland vangt van oudsher asielzoekers op. Onderstaande tabel toont de instroom vanaf 1990.

In de tweede helft van 2015 was het aantal opgelopen tot 39.500. In 2016 zien we een daling van de aanvragen, zie onderstaande tabel.

Eerste asielverzoeken en nareizigers

Bron: IND, bewerking CBS

Procedure na aankomst

Asielzoekers die Nederland binnenkomen moeten een procedure doorlopen voordat ze als statushouder erkend worden (zie [bijlage 1](#)), 70% van de vluchtelingen wordt erkend. In [bijlage 2](#) staan de drie soorten opvang voor asielzoekers beschreven. Is een asielzoeker eenmaal als statushouder erkend dan krijgt hij een verblijfsvergunning die vijf jaar geldig is. Op dat moment krijgt hij verschillende rechten en plichten. Na vijf jaar bekijkt de IND of de statushouder nog steeds bescherming nodig heeft. Als dat het geval is dan krijgt hij een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd. Schematisch gaat het proces als volgt:

Bron: Ministerie van Veiligheid en Justitie

Opvang

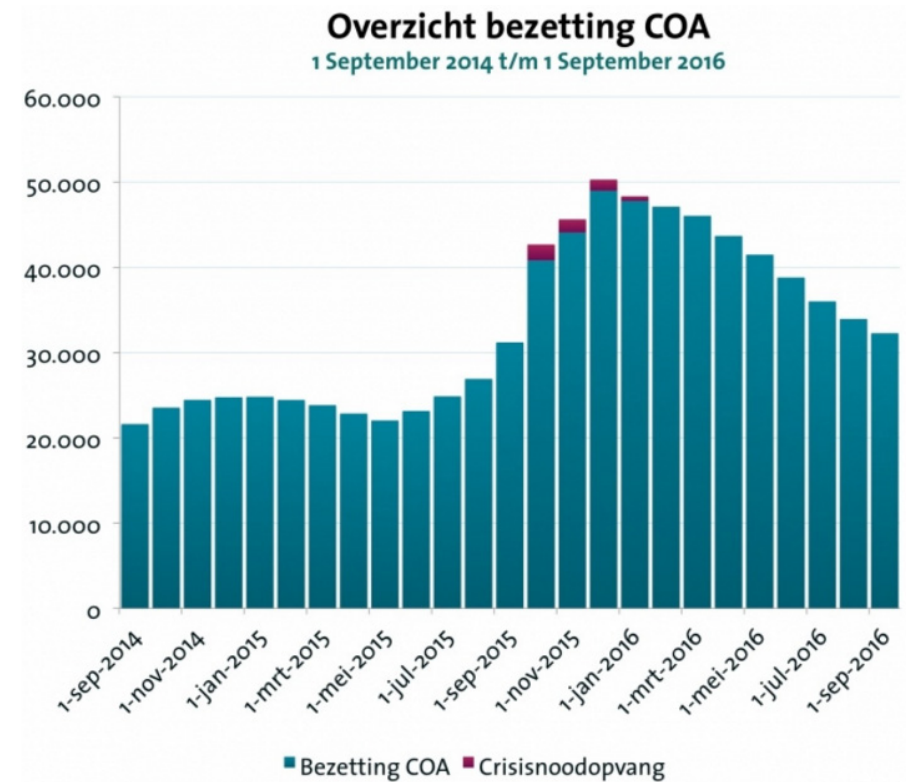
Op 6 september 2016 zaten landelijk ruim 32.258 personen in de opvang, van wie ruim 15.000 statushouders en 17.000 asielzoekers die de procedure nog moeten doorlopen.

Er zijn 45 AZC's in Nederland. De grootste groep asielzoekers is tussen de 18 en 29 jaar (38%) en 80% is alleenreizend. Daarvan wacht ongeveer de helft op gezinshereniging met zijn echtgenote en/of kinderen. De top 3 nationaliteiten in de COA-opvang is:

1. Syrië (41%)
2. Irak (10%)
3. Eritrea (7%)

“Ik wil graag meer contact met Nederlandse mensen, ook om de taal te leren.”

- Statushouder tijdens diner met statushouders

Bron: COA

Enschede

Noodopvanglocatie Wegener (Tubantia)

De gemeente Enschede heeft het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) het Wegenerpand aan de Tubantiasingel aangeboden als locatie voor noodopvang voor maximaal 500 personen, voor de periode van maximaal één jaar na de opening. Op 20 juni 2016 is de noodopvang geopend (en heeft 153 personen opvang geboden). Inmiddels staat deze leeg aangezien er geen vraag meer is naar noodopvang. Alle asielzoekers hebben in de reguliere opvang een plek. Er worden op dit moment geen asielzoekers opgevangen. De locatie blijft tot juni 2017 als buffercapaciteit beschikbaar.

AZC Esmarkerveld

Op 30 september 2016 heeft het COA aangegeven dat zij het verzoek tot realisatie van een AZC voor 600 plekken in Enschede intrekt. Het COA bevestigt dat voor de periode 2016 en 2017 in Nederland voldoende opvangplekken beschikbaar zijn en dat op dit moment geen behoefte is aan nieuw te bouwen opvangplekken. Indien nodig blijft de gemeente Enschede bereid om vluchtelingen op te vangen. Als het COA in de toekomst een nieuw verzoek indient voor de vestiging van een AZC in Enschede, wordt die aanvraag opnieuw beoordeeld.

Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling (AMV)

Tesinkweide Boekelo

Inmiddels is besloten dat een jongerenopvang in het voormalige jongerencomplex van Jarabee aan de Tesinklandeweg in Boekelo niet doorgaat, vanwege twee redenen:

- Volgens Stichting Nidos is de al beschikbare huisvesting voldoende voor de huidige instroom, die stabiliseert en krimpt.
- Nidos wil voor de opvang van AMV's alleen nog kleinschalige wooneenheden (4-6 personen) inrichten.

In Enschede Zuid zijn inmiddels in augustus 5 AMV's opgevangen in een woonhuis. De verantwoordelijkheid en begeleiding ligt bij Jarabee, de communicatie met de buurt is goed verlopen. Mogelijk kan een nieuwe vraag vanuit Jarabee voor opvang van AMV's binnenkomen.

Taakstelling

Het Rijk informeert gemeenten twee keer per jaar per brief over het aantal statushouders dat voor het komende half jaar gehuisvest moet worden. De taakstelling vindt plaats naar rato van het aantal inwoners van de betreffende gemeente. Zie [bijlage 3](#) voor meer informatie. Zodra een AMV 18 jaar wordt, valt hij of zij onder de reguliere huisvestingsopgave van de gemeente waar hij/zij woonachtig is op dat moment.

De landelijke taakstelling is 23.400 mensen voor de eerste helft van 2016 (inclusief de achterstand van 3.400) en 23.000 mensen voor de tweede helft van het jaar. Zie onderstaande tabel voor de cijfers per gemeente in Overijssel. De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie heeft in de kamerbrief van 29 september 2016 aangegeven dat de taakstelling (huisvesting statushouders) voor de eerste helft van 2017 lager is, namelijk 13.000 mensen.

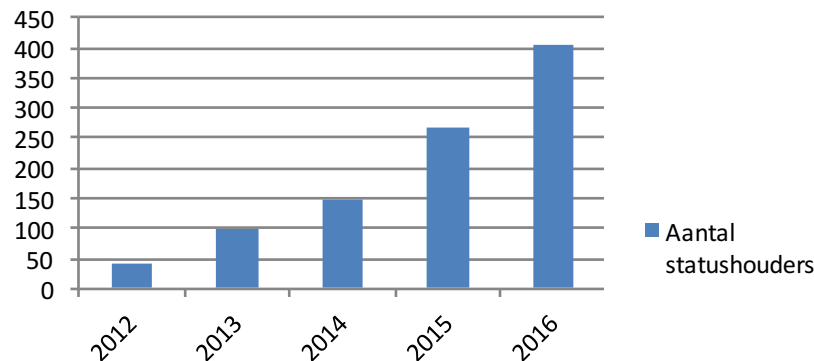
Overzicht taakstelling provincie Overijssel (ministerie van Veiligheid en Justitie, V&J)

Gemeente ¹⁾	Inwoners 1-1-2015 ²⁾	Huisvestings- 2e helft 2016
Overijssel		
Almelo	72.315	98
Borne	21.990	30
Dalfsen	27.677	38
Deventer	98.509	134
Dinkelland	25.930	36
Enschede	158.573	215
Haaksbergen	24.305	33
Hardenberg	59.572	81
Hellendoorn	35.612	49
Hengelo (O.)	81.063	110
Hof van Twente	34.913	48
Kampen	51.429	70
Losser	22.472	31
Oldenzaal	32.119	44
Olst-Wijhe	17.835	25
Ommen	17.336	24
Raalte	36.601	50
Rijssen-Holten	37.828	52
Staphorst	16.418	23
Steenwijkerland	43.207	59
Tubbergen	21.137	29
Twenterand	33.873	46
Wierden	23.879	33
Zwartewaterland	22.164	30
Zwolle	123.902	168
Subtotaal provincie Overijssel	1.140.659	1.556

Enschede

De taakstelling voor Enschede van de afgelopen jaren is hieronder in beeld gebracht. De taakstelling voor de eerste helft van 2017 is lager dan 2016. Het precieze aantal is nog onbekend.

Taakstelling Enschede (per jaar)

Feiten en cijfers statushouders

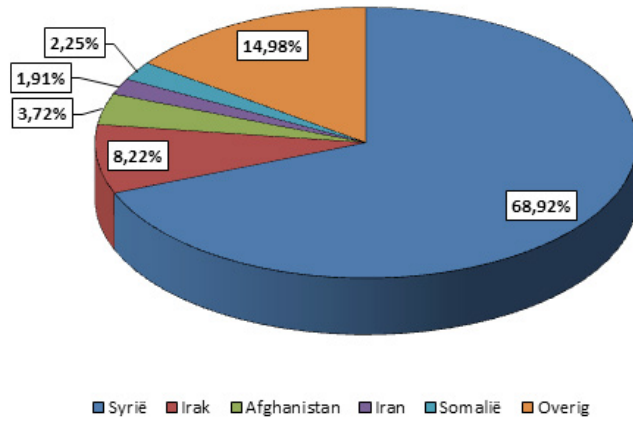
De figuren op pagina 15 geven inzicht in geslacht, woonsituatie, leeftijd en land van herkomst van statushouders in Enschede, gebaseerd op de groep die tussen 2011 en 2016 in Enschede is komen wonen.

Slechts een op de drie in Nederland verblijvende statushouders van 15-64 jaar heeft een betaalde baan en velen van hen zijn duurzaam afhankelijk van een bijstandsuitkering. In Enschede wonen op 1 september 2016 ongeveer 1000 statushouder, waarvan 20% kinderen en 8% 65-plussers (zij ontvangen een AOW-uitkering, algemene ouderdomswet). Het merendeel van de volwassen statushouders ontvangt een bijstandsuitkering. Dit wijkt niet af van het landelijke beeld (CBS, 2015).

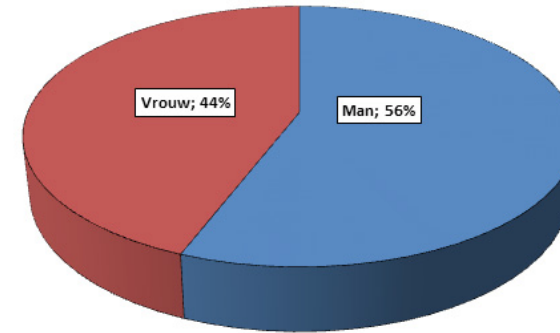
In Enschede zijn dit 436 bijstandsuitkeringen (cijfers september 2016). Een bijstandsuitkering kan voor meerdere personen bestemd zijn. In de periode 2011-2016 is van ongeveer 30% van de statushouders de uitkering beëindigd. Soms na een jaar, vaak na een langere periode. De belangrijkste redenen om een uitkering te beëindigen zijn:

- Aanvang studie   23%
- Werkaanvaarding   14%
- Verhuizing   18%

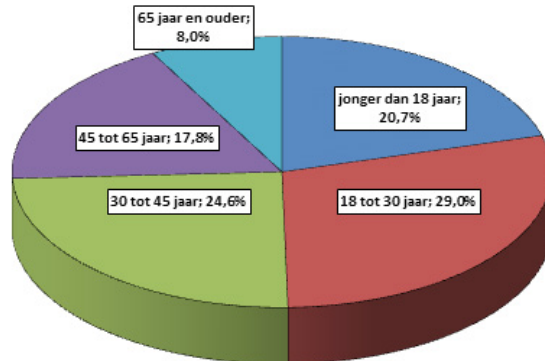
Land van herkomst Statushouders

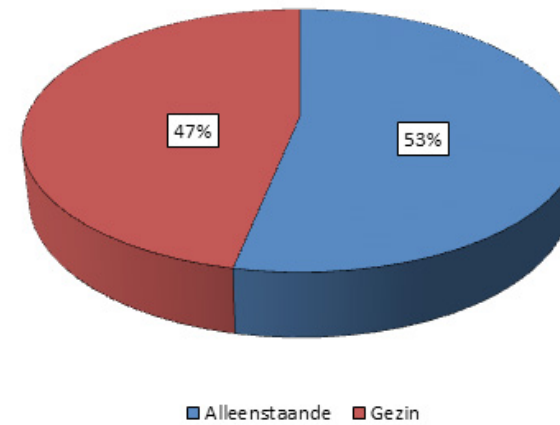
Geslacht

Leeftijd verdeling naar leeftijdscategorie

Statushouders verdeeld naar woonsituatie

3. Meedoen en thuisvoelen in Enschede

In de afgelopen periode zijn vele bewoners, instellingen en ondernemers actief geworden rondom de vluchtelingenopvang. Instellingen zien mogelijkheden om hun dienstverlening aan te bieden en samen te werken. Inwoners willen graag als vrijwilliger, docent of gewoon als goede buur actief zijn. Bedrijven zien een kans om hun handelswaar te promoten, of willen invulling geven aan hun maatschappelijk ondernemerschap.

De vluchtelingenopvang schept verplichtingen, zowel voor Enschede als voor de vluchtelingen zelf. Wij willen er actief aan werken om op een prettige manier met elkaar samen te leven, waarbij het belangrijk is dat nieuwe inwoners zich verdiepen in onze culturen, normen en waarden. We willen graag dat iedereen meedoet in Enschede. Gezien alle ontwikkelingen, beelden en gevoelens ligt hier een grote uitdaging voor Enschede. We gaan deze uitdaging aan.

Centrale doelstelling

Alle inwoners zijn onderdeel van de stad, voelen zich veilig & thuis en doen mee op het gebied van werk, zorg, welzijn, onderwijs, sport en cultuur.

Onze leidende principes¹

1. Iedere inwoner is gelijk en heeft recht op een waardig bestaan.
2. Iedereen doet iets terug, voor elkaar en voor de stad als geheel.
3. Enschede staat open voor wie mee wil doen.
4. We voeren regulier beleid waar mogelijk en geven extra aandacht waar nodig.
5. Iedere inwoners heeft talenten en benut deze.

Specifiek voor opvang en integratie:

6. Succesvolle integratie en participatie ontstaan door een integrale aanpak, die de zelfstandigheid en gezondheid van de statushouder ten goede komt.
7. De competenties van statushouders worden zo snel mogelijk in beeld gebracht.
8. Samenwerken is de sleutel tot succes: we faciliteren initiatieven in de stad en brengen relevante partijen bij elkaar.

¹ uit coalitieakkoord 2014-2018, strategische sessie college B&W 16 feb 2016, werksessie ambtenaren, raadsleden en consultatie stad Enschede

Maatschappelijk kader

We zien dat de komst van asielzoekers kan leiden tot onzekerheid, angst en boosheid bij inwoners. We zijn ons bewust van de onrust in de stad en de verschillende standpunten en ideeën van bewoners, die naar voren zijn gekomen tijdens de discussies over het AZC, de komst van de moskee en de integratie van statushouders. Deze vormen deels de aanleiding voor dit actieprogramma Meedoen en Thuisvoelen. We blijven in gesprek, waarbij de integratie, leefbaarheid en veiligheid in Enschede voorop staan.

In de afgelopen maanden hebben we vele gesprekken en werksessies gehad met inwoners, (religieuze) organisaties en raadsleden over de integratie: het Meedoen en Thuisvoelen. Dit doen we bewust met kleinschalige bijeenkomsten, zodat er veel aandacht en ruimte is voor individuele vragen en tips.

Uit deze gesprekken blijkt haast unaniem: mensen die hier eenmaal zijn moeten we goede opvang en dagbesteding bieden, en mensen die in Enschede komen wonen moeten zo snel mogelijk meedoen door (vrijwilligers)werk en inburgering.

Daarnaast sluiten we ook vaak op verzoek aan bij bijeenkomsten om organisaties, inwoners etc. te informeren. We doen dit zoveel mogelijk samen met partners, zoals het COA, onderwijsinstellingen of M-Pact. Waar nodig en waar mogelijk leggen we verbanden en dat blijven we doen.

Communicatie

We gaan door op de ingeslagen weg om in een kleine setting in gesprek te blijven met inwoners, (religieuze) organisaties en raadsleden over de integratie; het delen van zowel de positieve als de negatieve ervaringen blijft belangrijk. Daarnaast is het goed om samen met de stad successen te vieren. Voor de noodopvanglocatie is in de afgelopen periode samen met de direct omwonenden en de omliggende bedrijven een plan gemaakt voor communicatie, veiligheid en leefbaarheid. Dit is onderdeel van een structureel overleg tussen deze direct betrokkenen, het COA, de politie en de gemeente. Iets dergelijks zetten we opnieuw in op het moment dat er sprake is van nieuwe opvang voor vluchtelingen.

Bestuurlijk kader

De wetten en bestuurlijke documenten die aan de basis van dit actieprogramma staan vindt u in [bijlage 4](#). Het gaat dan bijvoorbeeld over het bestuurs- en uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom van de VNG en het Rijk (27 november 2015 en 28 april 2016), de Wet Taaleis, de Wet Passend Onderwijs, het Wmo-beleidsplan 2015-2016 en de actualisatie woonvisie Enschede 2025.

Stadsdelen

Het actieprogramma gaat vooral uit van een stedelijke aanpak, maar sluit ook aan bij hoe wij in de stadsdelen werken: vanuit de samenleving, waarbij we aandacht hebben voor wat er bij bewoners leeft en actief met hen samenwerken. In de verschillende Stadsdeelagenda's en wijkprogramma's (zoals 'Jij maakt de Buurt') is aandacht voor integratie. In west start in oktober Gluren bij Culturen. Op zes verschillende locaties (waaronder 't Nije Terphoes, bibliotheek Stadsveld, Livio en het buitenplein van de Moskee) zijn er voorstellingen en workshops op muzikaal en creatief gebied. Kijken, meedoen en leren over verschillende culturen. Alle bewoners van Enschede zijn uitgenodigd. In zuid wordt gewerkt aan het programma 'Samen in en voor zuid'. Een van de speerpunten is het samenleven van

en met verschillende culturen: als mensen elkaar ontmoeten kan wederzijds begrip, respect en vertrouwen ontstaan. Daarom gaat Buren(d)eten van start, als manier om met elkaar in gesprek te komen tijdens een gezamenlijke maaltijd.

Aandacht Suryoye

In Enschede woont, onder andere vanwege de nabijheid van de domicilie van de Syrisch Orthodoxe bisschop, een vrij grote groep inwoners met een Syrisch Orthodoxe achtergrond (Suryoye), momenteel geschat op ruim 8000 personen, die vooral in de zuidwijken (Wesselerbrink) wonen. Op een totaal van circa 35.000 inwoners in de zuidwijken is dit circa 23%. Uit onderzoek van Companen uit 2014 (in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken) blijkt dat circa 11% van de statushouders vanuit een AZC niet in de toegewezen gemeente blijven. Statushouders uit Syrië verhuizen vaak naar een gemeente in Overijssel, in het bijzonder naar Enschede.

“Begrip is het meest belangrijk, doe daar alles aan. Je zou zelf in de situatie zijn van een vluchteling, dan deed je hetzelfde!”

- Opmerking inwoner in Enschede Panel

Actiepunten

- Door middel van onderzoek en analyse beter inzicht krijgen in aantallen, leeftijdsverdeling, man/vrouw en historische gegevens.
- Inzicht krijgen in de voor- en nadelen van directe plaatsing van mensen met een Syrisch Orthodoxe achtergrond in Enschede, en bepalen wat er nodig is zodat zij hier Meedoen en zich Thuisvoelen.

Leeswijzer

In de volgende vijf hoofdstukken leest u zo beknopt mogelijk over de diverse thema's waarbij Asiel en Integratie een rol speelt. Per thema beschrijven we ambities, actiepunten, partners, het wettelijke kader, achtergronden en financiën. In hoofdstuk 9 volgt het volledige financiële kader en in het laatste hoofdstuk komt een aantal initiatieven vanuit de samenleving aan de orde.

U kunt makkelijk navigeren in dit actieprogramma via de blauwe balk aan de bovenkant van elke pagina. U kunt ook altijd terug naar de inhoudsopgave voor het gehele overzicht.

“Men wil zo snel mogelijk starten met de inburgering, maar de randvoorwaarden (huisvesting, internetverbinding, basisvoorzieningen, et cetera) moeten eerst goed geregeld zijn.”

- Begeleider Alifa tijdens diner met statushouders

4. Huisvesting

Dit is onze ambitie

Vluchtelingen een goede en veilige plek bieden door:

- Samen met de Enschedese corporaties de statushouders relatief snel een eigen woonruimte te bieden.
- Altijd ten minste aan de wettelijk verplichte huisvestingstaakstelling te voldoen.
- Integratie te bevorderen en concentratie tegen te gaan, met gespreide huisvesting over wijken en buurten.

Zo bereiken we die

- De succesvolle realisatie van de jaarlijkse taakstelling huisvesting statushouder samen met de Enschedese corporaties voortzetten.
- In overleg blijven met corporaties over spreiding bij woningtoewijzing, rekening houdend met beschikbaarheid.

Met deze partners

Met name de lokale woningcorporaties dragen zorg voor de realisatie van de taakstelling voor statushouders. Indien nodig zorgt Jarabee voor de huisvesting van AMV's.

Dit doet het COA

Het COA is nauw betrokken bij de verschillende huisvestingsvormen.

Het wettelijke en beleidskader

Het huisvesten van statushouders is een wettelijke taak van gemeenten, met de provincie als toezichthouder. Statushouders vormen een van de bijzondere doelgroepen van het woonbeleid. Momenteel vragen twee aspecten in de Rijksregelgeving de komende tijd om specifieke aandacht: namelijk passende woningtoewijzing en afschaffing urgentie voor statushouders. Dit kan de druk op de gemeentelijk taakstelling vergroten. Mocht dit gebeuren dan gaan we nadere afspraken maken met de corporaties. Vooralsnog geven de corporaties aan dat dit niet tot problemen leidt in de uitvoering van de taakstelling.

Regio/landelijk

Binnen de Regietafel Twente werken de 14 Twentse gemeenten en de 18 Twentse corporaties - verenigd in WOON - nauw samen met betrekking tot asielzoekers en statushouders. Zie [bijlage 9](#) voor meer informatie.

Achtergrond

Voordat statushouders een eigen woonruimte krijgen, verblijven zij vaak in één of meerdere opvangvormen. Dit is een onrustige periode met grote gevoelens van onzekerheid. Enschede wil deze mensen een goede en veilige plek bieden.

Op grond van ons aantal inwoners krijgt Enschede ongeveer 1% van de landelijke opgave voor de huisvesting van statushouders. De Enschedese corporaties, SJHT en De Veste voeren dit uit en dat verloopt goed. De taakstelling wordt halfjaarlijks opgelegd en is afhankelijk van de landelijke ontwikkelingen. Voor het eerste halfjaar van 2016 gaat het om 188 personen en voor het tweede halfjaar om 215 personen. De taakstelling voor het eerste halfjaar is succesvol gerealiseerd en de Enschedese corporaties verwachten ook geen problemen voor de komende periode. We krijgen altijd op tijd bericht van het Rijk over de taakstelling en kunnen ons daarom goed voorbereiden op het aantal nieuwe Enschedeërs. We zorgen dat deze groep een goede start maakt met de integratie in onze stad. Zodra een AMV 18 jaar wordt, valt hij of zij onder de reguliere huisvestingsopgave

van de gemeente waar hij/zij woonachtig is op dat moment.

De corporaties zien diverse tijdelijke mogelijkheden om het aanbod voor statushouders te vergroten. Met uitsluitend als laatste redmiddel bij eventuele krapte: het bijbouwen van sociale huurwoningen of het ombouwen van kantoorpanden.

Een asielzoeker die geen status krijgt moet ons land zo snel mogelijk verlaten. Een aantal personen kan of wil niet weg, en valt dan tijdelijk in de bed, bad en broodopvang. In Enschede gaat dit om circa negen mensen. Deze vorm van huisvesting valt buiten het bereik van dit actieprogramma.

Hoe de vluchtelingeninstroom de komende jaren zal verlopen is onduidelijk en hangt mede af van de effectiviteit van de Turkije-deal. Daarnaast worden mogelijk andere Middellandse Zeeroutes benut zoals via Libië, Algerije, Tunesië en Marokko. Het kabinet gaat voorlopig (d.d. 8 september 2016) uit van een instroom van circa 30.000 personen voor het komende jaar en niet meer van het aantal van 58.000 dat eerder dit jaar werd geschat.

5. Inkomen, educatie en participatie

Dit is onze ambitie

- Vanaf de start de basis op orde. Als statushouders geen financiële zorgen hebben over vaste lasten, kunnen ze zich volledig richten op hun inburgering en integratie.
- Direct inzetten op oriëntatie op opleiding, werk en zelfredzaamheid.
- Optimale afstemming en samenwerking tussen organisaties (onderling) en de gemeente op het gebied van inkomen, participatie en educatie.
- Stimuleren om het inburgeringsdiploma te behalen en ondersteunen met gelijktijdige trajecten gericht op taal en participatie.
- Duale trajecten van leren en werken organiseren voor zo snel mogelijke uitstroom naar betaald werk en participatie.

Samenvattend overzicht van deze ambities:
zie schema pagina 27.

Zo bereiken we die

- We zorgen dat statushouders zich al op de opvanglocaties kunnen voorbereiden op het leveren van een actieve bijdrage, denk aan het leren van de taal of vrijwilligerswerk doen.
- We hebben realistische verwachtingen en zorgen voor goede informatie over rechten en plichten.
- Basis op orde: samen met partners in de stad zorgen we dat er geen schulden ontstaan voor statushouders en de daarbij behorende maatschappelijke kosten op termijn, zoals een beroep op de Stadsbank of bijzondere bijstand voor huurschulden. Ook gaan we in overleg met de belastingdienst voor een tijdige toekenning van toeslagen. We bieden individuele begeleiding.
- Via de inburgering maken we een start met het (formele) leren van de Nederlandse taal. Daarna kunnen mensen bij praathuizen en taalmaatjes (non-formele taal) terecht voor hun taalontwikkeling en door Nederlands te praten op hun (vrijwilligers)werk.

- We maken vanaf binnenkomst afspraken met statushouders over het traject richting taal, participatie en ondernemerschap. Zij tekenen de landelijke participatieverklaring in het eerste jaar van hun statushouderschap. We zetten de groepsaanpak van het volledig nieuwe programma 'Doe mee in Enschede' hierop in (zie [bijlage 10](#)).
- Goed inzicht in de talenten, competenties en mogelijkheden van statushouders (o.a. diplomawaardering) is een voorwaarde voor goede begeleiding en plaatsingen op (vrijwilligers)werk. Het COA zet hier al tijdens de opvang op in en zorgt voor warme overdracht naar de gemeente.
- Gedurende het traject kijken we of de statushouder zich kan voorbereiden op de arbeidsmarkt. We betrekken werkgevers en uitzendbureau's en maken een koppeling met branches waar statushouders aan het werk kunnen, denk bijvoorbeeld aan de textiel.
- We zorgen voor goede begeleiding indien statushouders een ondernemersdroom hebben.

Met deze partners

De afstemming en samenwerking met verschillende partners en het COA is van belang. Denk aan het ROC van Twente voor het verzorgen van de inburgeringscursus, een educatietraject en beroepsopleiding BBL/BOL en het opstellen van een participatieplan, M-Pact voor het begeleiden van vrijwilligers en het matchen van vraag en aanbod onder vrijwilligers, Alifa voor het verzorgen van maatschappelijke begeleiding, het praathuis en de taalmaatjes en Powers voor taalcursussen.

Dit doet het COA

Het COA organiseert de pre-inburgering en statushouders stellen een (beperkt) portfolio op met basisgegevens over hun opleiding, ervaring etc. Om het taal- en integratieniveau bij instroom in de gemeente te verhogen, breiden ze de voorinburgering voor statushouders in het AZC uit: een intensivering van het taalonderwijs van 81 naar 121 uur en meer aandacht voor Kennis van de Nederlandse Samenleving en Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt.

Het wettelijke en beleidskader

Alle benoemde onderdelen passen binnen het reguliere beleid vanuit de Enschedese Arbeidsmarktaanpak 2016-2018 (EAA) 'Iedereen werkt naar vermogen'. In het uitvoeringsprogramma van de EAA 2017 wordt de mogelijke dienstverlening voor deze groep duidelijk in beeld gebracht. Elke statushouder in Enschede kan ook gebruik maken van de voorzieningen en regelingen van het Enschedese armoedebeleid. Daarnaast voeren we de volgende wetten uit: Wet Inburgering, Wet Taaleis, Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) en Participatiewet.

Verhouding regionaal en landelijk

Regionale pilot Statushouders versneld aan het werk in Twente

Enschede participeert in de regionale pilot voor een versnelde toeleiding van statushouders naar werk: Statushouders versneld aan het werk in Twente. Dit geldt in eerste instantie voor de zogenaamde krapteberoepen. Door de combinatie van versnelde opname in een werkomgeving en de taallessen verloopt de inburgering sneller. Bovendien wordt de duur van de uitkering aan statushouders beperkt.

Landelijke plannen screening en matching

Partijen in de landelijke Taskforce werk en integratie ontwikkelen een systematiek om in een vroeg stadium van de asielopvang de benodigde informatie over onder andere de competenties, diploma's, werkervaring en taalvaardigheid van statushouders in kaart te brengen, met het oog op toeleiding naar onderwijs en werk (screening). Door bij het koppelen van een statushouder aan een gemeente rekening te houden met het arbeidspotentieel (matching), kunnen statushouders sneller werk vinden. Zo kan ook de wachtperiode in het AZC al gebruikt worden om het traject naar werk of scholing te starten (wachtijd met waarde).

“Ik wil graag meer ondersteuning in de eerste periode na het verlaten van het AZC en meer uitleg over de hoogte van de uitkering en de lasten die daarvan betaald moeten worden.”

- Statushouder tijdens diner met statushouders

Achtergrond

Statushouders zijn verplicht tot inburgeren en zijn zelf verantwoordelijk voor het inkopen van een traject met behulp van een DUO-lening. Het doel is om zo snel mogelijk de Nederlandse taal te leren, kennis van de Nederlandse samenleving, cultuur, normen en waarden op te doen, en aan het werk gaan. De standaard termijn voor inburgeren is maximaal drie jaar. Statushouders kunnen maximaal 10.000 euro lenen. Als het inburgeringsdiploma op tijd is gehaald, hoeft niets terugbetaald te worden. Als gemeente hebben wij er belang bij dat de statushouder zo snel mogelijk start met het traject en daarom organiseren we een brede geïntegreerde intake (zie schema pagina 27) en bewaken we de voortgang van de inburgering. Door de (formele) inburgering te verbinden aan een participatietraject en inzet van taalvrijwilligers in de wijk, kan de doorlooptijd van de inburgering worden verkort en de deelname aan de samenleving worden vergroot.

Regulier beleid na afloop inburgering

Na afloop van het inburgeringstraject zetten we een

arbeidsmarktinstrumentarium in, op basis van de afstand tot de arbeidsmarkt die de deelnemer op dat moment heeft. Indien nodig is maatwerk mogelijk binnen de EAA.

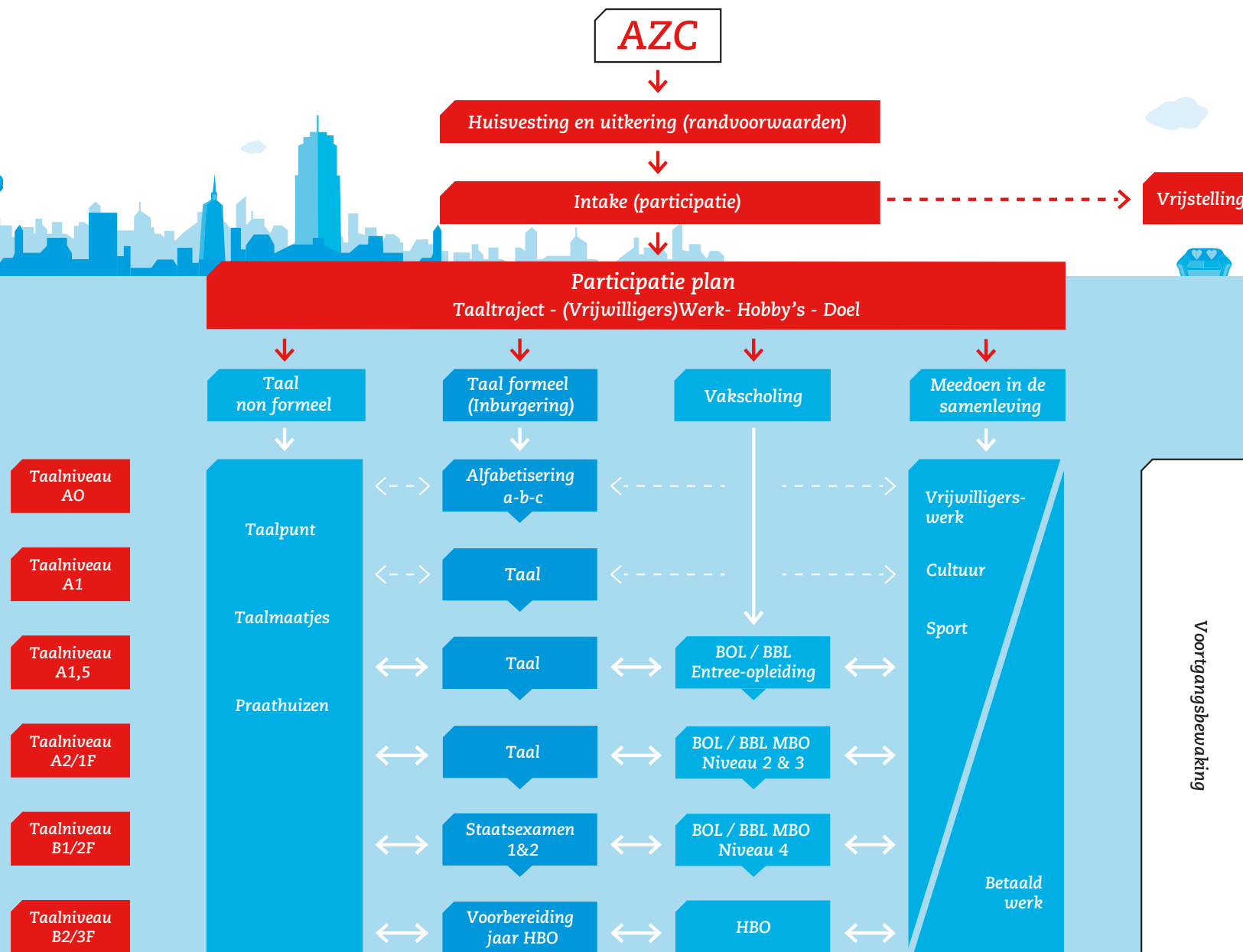
Maatschappelijke begeleiding

De maatschappelijke begeleiding bestaat uit:

1. Praktische hulp: Ondersteuning en coaching bij het regelwerk ten aanzien van wonen, zorg, werk, inkomen, verzekeringen, onderwijs en overige basisvoorzieningen en kennismaking met de lokale samenleving. In 2016 worden deze taken door Alifa vluchtelingenwerk uitgevoerd.

2. Hulp bij de start inburgering: informatie over het inburgeringstraject en praktische hulp bij een inburgeringscursus waar nodig. In 2016 voert Alifa vluchtelingenwerk deze taak uit.
3. Stimuleren van participatie en integratie: de participatie en integratie van statushouders ondersteunen we door een programma aan te bieden onder de naam 'Doe mee in Enschede', zie opzet [bijlage 10](#). Dit programma gaat in op het belang van participatie voor zowel de volwassen statushouders als hun kinderen. Het programma geeft praktische handvaten over:
  - hoe de eigen kracht kan worden ingezet;
  - hoe statushouders zelf activiteiten gaan ondernemen en een netwerk gaan opbouwen in de stad;
  - wie ondersteuning kan bieden;
  - het zoeken en doen van vrijwilligerswerk.
4. Uitleg en ondertekening van de landelijke participatieverklaring: de waarden en spelregels van de Nederlandse samenleving. Met het ondertekenen geeft de statushouder aan dat hij hiervan kennis heeft genomen, deze respecteert en een actieve bijdrage wil leveren aan de Nederlandse samenleving. De praktische invulling van de participatie vormt een van de onderdelen van het 'Doe mee in Enschede'-programma. De ondertekening van de participatieverklaring maakt onderdeel uit van de feestelijke slotbijeenkomst.

Afkortingen en uitleg taalniveaus zie bijlage 11

6. Vrijwilligers(werk) en sport

Dit is onze ambitie

- Centrale coördinatie van vrijwilligers(werk) rond statushouders: alle initiatieven bijeenbrengen.
- Wederkerigheid: vrijwilligers zetten zich in voor statushouders, die op hun beurt meedoen in Enschede bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk.
- Meer statushouders maken vanaf het moment dat ze in Enschede komen wonen gebruik van de infrastructuur van de stad of wijk en zetten zich hiervoor in.

Zo bereiken we die

- M-Pact coördineert en begeleidt alle initiatieven en de vrijwilligers rondom vluchtelingenopvang en integratie.
- M-Pact coördineert en organiseert met regelmaat activiteiten voor vrijwilligers in overleg met andere betrokken partijen (en zorgt voor buddy's/maatjesprojecten).
- M-Pact coördineert de bemiddeling van statushouders naar vrijwilligerswerk bij partijen in de stad.
- M-Pact zorgt dat alle informatie rond wet- en regelgeving over vrijwilligerswerk beschikbaar is, zoals aansprakelijkheid, verzekering, Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG), toestemming UWV en accommodatie.
- We zetten de behoeften van statushouders centraal in activiteiten. M-Pact stemt af met het COA en de mensen zelf.
- M-Pact zorgt dat vrijwilligers die zich inzetten voor mensen met bijvoorbeeld een trauma, ondersteuning krijgen.
- Sport & bewegen (zie ook hoofdstuk 10 Noabersport) zijn belangrijk bij participatie en het maatschappelijk meedoen. Het vergroot het sociaal netwerk. We zetten het sportbedrijf Sportaal in bij het maken van die verbinding. We voeren dit in als subsidie-activiteit binnen het subsidiestelsel sport.
- Vrijwilligerswerk verbinden we waar mogelijk met taal, educatie, onderwijs en werk. Zie ook hoofdstuk 5.

Met deze partners

In [bijlage 7](#) vindt u een overzicht van lopende initiatieven bij onze partners, zoals Alifa, het Diaconaal Platform Enschede, Noabersport en Bibliotheek Enschede. Op het gebied van vrijwilligerswerk zoeken we met vele partners de samenwerking.

M-Pact en het COA hebben samen de coördineerde rol voor zowel structurele als incidentele activiteiten. Alle initiatieven, van individuen of vanuit organisatie(s), worden met hen afgestemd.

Het wettelijke en beleidskader

Het stimuleren van vrijwilligerswerk staat beschreven in het Wmo-beleidsplan 2015 - 2016 en het actieplan vrijwillige inzet (september 2015). Een van de doelen uit het actieplan is een overkoepelend punt voor vrijwillige inzet binnen Enschede, wat stichting M-Pact sinds 1 april 2016 verzorgt. Hun ambities zijn: Verbinden, Inspireren en Ontzorgen.

Dit doet het COA

Het COA draagt bij aan het organiseren en financieren van vrijwilligersgroepen die werkzaamheden doen in de opvanglocaties. Het COA zoekt hiervoor samenwerking met lokale organisaties, zoals basaal Nederlands, crèches, jeugdhonken, een vrouwenkamer of sportverenigingen.

Achtergrond

Vrijwilligersinitiatieven voor statushouders zijn niet nieuw. De plannen rond de komst van het AZC, AMV en de noodopvang hebben wel gezorgd voor een nieuwe toeloop. Inmiddels hebben zo'n 200 inwoners van Enschede zich gemeld als vrijwilliger voor asielzoekers/statushouders. Daarnaast zijn er tientallen organisaties (sport, cultuur, zorg, welzijn, levensbeschouwende organisaties) die mee willen helpen en ontstaan er initiatieven vanuit de samenleving zelf. De aandacht gaat nu naar activiteiten en begeleiding van statushouders.

Een greep uit de activiteiten in de noodopvang, die in juli 2016 gestart zijn en inmiddels beëindigd:

- Maandag- en woensdagmiddag en -avond: basaal Nederlands.
- Dinsdagavond en vrijdagmiddag: vrouwenactiviteiten.
- Dinsdagmiddag: sportactiviteiten in samenwerking met Sport Club Enschede.
- Donderdagavond: recreatieactiviteiten zoals spelletjes, muziek, et cetera.
- Zaterdagmiddag: naar de markt/centrum.
- Summerschool voor de kinderen.

Een deel van de activiteiten wordt nu aangeboden aan de huidige statushouders in Enschede.

7. Onderwijs [2-18 jaar]

Dit is onze ambitie

- Kinderen van 2-4 jaar kunnen een passend vroeg- en voorschoolse educatie (VVE) programma volgen, om zo optimaal mogelijk toegerust te starten in het basisonderwijs.
- Kinderen van 4-12 jaar krijgen een jaar intensief taalonderwijs, waarbij de nadruk ligt op het zo goed mogelijk leren beheersen van de Nederlandse taal, zodat instroom in het regulier basisonderwijs mogelijk is.
- Jongeren van 12-18 jaar krijgen twee jaar onderwijs met de nadruk op het leren van de Nederlandse taal. Daarna kunnen ze doorstromen naar een plek in het voortgezet onderwijs, passend bij hun niveau.
- Voor alle kinderen en jongeren stimuleren we het ontmoeten en kennismaken met kinderen van verschillende achtergronden.

Zo bereiken we die

- Continu afstemming met onderwijspartners over goede in- en doorstroom in het onderwijs (VVE, basis- en voortgezet onderwijs).
- Met onderwijspartners overleggen over (les)programma's rond het thema Meedoen en Thuisvoelen en daarbij de adviezen van het jongerenberaad meenemen. Bovenstaande is onderdeel van de toezeggingen van de moties 'vredeslessen voor de jeugd' en 'kinderen met verschillende nationaliteiten leren elkaar kennen', ingediend tijdens de bespreking zomernota, juni 2016.
- Uitvoeren van de lesbrief 'nieuwe burens' die toegezegd is aan de scholen. Dit doen we samen met de scholen en is voor de hele stad.
- Inventariseren in welke mate er capaciteitsuitbreiding bij Leerplicht moet komen.

Met deze partners

Kinderopvangorganisaties, PO-onderwijs: SKOE, VCO Oost-Nederland en Consent. VO-onderwijs: Het Stedelijke Lyceum.

Het wettelijke en beleidskader

Onderwijs is een wettelijke taak van de rijksoverheid (Grondwet art. 23), waar ook het onderwijs aan vluchtelingen onder valt. De financiering hiervan gebeurt bij ministeriële regeling. Het onderwijs aan vluchtelingen valt onder het onderwijs-achterstandenbeleid, van waaruit we al jaren intensief samenwerken met IOK De Globe en de ISK. De komst van meer vluchtelingen betekent een uitbreiding van het aantal onderwijsplaatsen, maar geen nieuw beleid. Ook met betrekking tot leerlingenvervoer en leerplicht is geen nieuw beleid nodig. Wel zal een uitbreiding van de capaciteit van beiden nodig zijn.

Verhouding regionaal en landelijk

IOK De Globe en de ISK van Het Stedelijk Lyceum hebben naast een stedelijke, ook een regionale functie. Welke leerlingenaantallen hiermee gemoeid zijn is momenteel niet duidelijk, mede doordat regiogemeenten ook zelf initiatieven ontplooiën, met name om PO-onderwijs te realiseren. Regionaal vindt overleg plaats over de stand van zaken en de werkwijze van verschillende gemeentes rond het thema onderwijs aan vluchtelingen. Mogelijke knelpunten rond regelgeving of financiering worden landelijk aangekaart via de VNG.

Achtergrond

Op grond van internationale verdragen hebben asielzoekers tot 18 jaar, ongeacht hun verblijfsstatus, recht op een passende plek in het primair en voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs. Onderwijs en het leren van de Nederlandse taal zijn de eerste stappen op weg naar een snelle integratie en participatie. Gemeenten dragen hierbij zorg voor de beschikbaarheid van leslocaties in het primair en voortgezet onderwijs en hebben de wettelijke taak om een aanbod te doen van vroeg- en voorschoolse educatie (VVE), zodat jonge asielzoekers en statushouders met een taalachterstand snel de Nederlandse taal kunnen leren. Het Rijk werkt, samen met het COA, gemeenten, scholen, sectorraden, LOWAN en de Inspectie van het Onderwijs aan een goed onderwijsaanbod voor asielzoekerkinderen.

Er komen zowel bij IOK als ISK kinderen van statushouders die in Enschede gehuisvest worden. Dit is ongeveer 20% van het totaal aantal statushouders. Voor 2016 betekent dit 80 kinderen. Bij de ISK hebben we te maken met aanwas van jongeren van 12-18 jaar uit de regio.

Het onderwijs en de VVE aan vluchtelingen gebeurt op verschillende locaties:

- 2-4 jaar: voorschoolse voorzieningen binnen de IKC's.
- 4-12 jaar: IOK de Globe.
- 12-18 jaar: ISK-Dotterbloemstraat en ISK Mekkelholtspad.

Deze aantallen komen bovenop de al bestaande leerlingenaantallen van de IOK De Globe (circa 110 kinderen) en de ISK van Het Stedelijk Lyceum (circa 230 jongeren).

Naar aanleiding van de motie 'kinderen met verschillende nationaliteiten leren elkaar kennen' bestaat een groot onderdeel van het lesprogramma van de ISK uit contact leggen met kinderen van reguliere scholen. Ook via Noabersport (hoofdstuk 10) komen kinderen van verschillende nationaliteiten met elkaar in contact.

“Dat alle Enschedese kinderen de kans krijgen om hun talent te benutten ongeacht waar ze naar school gaan en opgroeien.”

- Aanwezige tijdens diner 7sprong

8. (Jeugd)Zorg

Dit is onze ambitie

- Er is een sluitend netwerk van (psychische) zorg, begeleiding en activering gericht op het bevorderen van de draagkracht en de zelfredzaamheid van statushouders.
- Statushouders doen mee in de stad en wijk, maken gebruik van de voorzieningen en krijgen indien nodig hulp en ondersteuning, zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig.
- Zorginstellingen zullen naar verwachting meer aanvragen krijgen en zijn toegerust op veelvoorkomende problematiek onder de doelgroep. Een aantal heeft voor deze doelgroep specifiek hulpaanbod ontwikkeld.
- Het welzijnswerk en voorliggende voorzieningen zijn toegerust op deze doelgroep en weten de weg te vinden daar waar het problematisch is of wordt.

Zo bereiken we die

- De gemeente organiseert samen met het onderwijs, GGD en welzijns- en zorgpartners in de stad een sluitende aanpak voor statushouders (0-100+ jaar) die aansluit bij de aanpak van de wijkteams.
- Het ontwikkelen en geven van een training in vroegsignalering aan partners in de stad, vrijwilligers en wijkteams, zodat zij weten hoe te handelen.
- Een warme overdracht organiseren tussen opvanglocaties en de wijkteams op het moment dat een statushouder die professionele hulp nodig heeft zich in Enschede vestigt.
- Zorgen voor voldoende expertise/capaciteit binnen de wijkteams en de zorgpartners die ondersteuning bieden bij de meest voorkomende problematiek onder statushouders.
- Binnen de wijkteams voor een voldoende laagdrempelige bereikbaarheid zorgen.
- Via M-Pact en vluchtelingenwerk (Alifa) maatjesprojecten/ begeleiding starten voor jong en oud.

“Ondersteun elkaar als organisaties.”

- Aanwezige tijdens expertmeeting

- Mantelzorgers met een andere culturele achtergrond ondersteunen.
- Statushouders met LHBT-gevoelens ondersteunen.
- Overleggen met de GGD en scholen om de gezonde ontwikkeling van kinderen voldoende aandacht te geven.
- Opdracht geven aan de GGD tot zorgvuldige dossieroverdracht van de kinderen die uit andere AZC's naar Enschede komen en van statushouders met een infectieziekte.

Met deze partners

Wijkteams Enschede, GGD Twente, diverse (jeugd) zorginstellingen, onderwijs, M-Pact, Welzijnspartners waaronder Alifa (vluchtelingen, jongeren- en ouderenwerk), Radar, Eures B&A, Humanitas en LHBT-organisaties (COC Twente Achterhoek).

Dit doet het COA

Asielzoekers die in de opvang verblijven kunnen, net als ieder ander, naar de huisarts, de verloskundige, de jeugdgezond-

heidszorg, het ziekenhuis et cetera. Het COA is verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van gezondheidszorg. Alle betrokkenen bij de zorg besteden extra aandacht aan de taal- en cultuurverschillen, de leefsituatie, asielprocedure en bijzondere zorgbehoefte van de asielzoeker.

Het wettelijke en beleidskader

De aanspraak op vergoeding van zorg is voor asielzoekers vastgelegd in de Regeling Zorg Asielzoekers (RZA). Het verstrekkingenpakket van de RZA komt grotendeels overeen met het verstrekkingenpakket van de Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg (Wlz). De asielzoeker kan ook aanspraak maken op een aantal onderdelen uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Daarnaast is de Jeugdwet gedeeltelijk uitgewerkt in de RZA. Omdat asielzoekers doorgaans nauwelijks financiële middelen hebben, geldt voor hen geen eigen bijdrage of eigen risico. Asielzoekerskinderen in de reguliere opvanglocaties krijgen in principe jeugdgezondheidszorg (JGZ) aangeboden. Kinderen tot 19 jaar krijgen het volledige JGZ-pakket en inhaalvaccinaties aangeboden en ieder kind wordt binnen zes weken gezien door de JGZ.

Zodra vluchtelingen statushouders zijn, vallen zij onder de reguliere wetgeving. Voor de gemeente zijn dat de Wmo, de Jeugdwet en de wet Publieke gezondheid. Daarnaast zijn er de zorgverzekeringswet en de Wlz. Statushouders kunnen gebruik maken van het welzijnswerk en de voorliggende voorzieningen. Ook kunnen zij terecht bij Wijkteams Enschede voor ondersteuning en de inzet van hulp en maatwerkvoorzieningen. Indien nodig voeren wijkcoaches regie op de ingezette hulp en blijven zo betrokken. Daarnaast kunnen huisartsen/medisch specialisten en jeugdartsen de statushouders verwijzen naar alle vormen van jeugdhulp.

Alle benoemde onderdelen passen binnen het reguliere beleid, met extra aandacht voor de zorg die deze groep specifiek nodig heeft. Wijkteams, werkzaam voor personen van 0 – 100+, hebben hierin een belangrijke rol. Partners in de stad en de wijken die bij een statushouder(gezin) signaleren dat er sprake is van problematiek kunnen de wijkcoach hierbij betrekken. Problematiek kan gaan over: eenzaamheid bij alleenstaanden en ouderen, opvoeden en opgroeien, de psyche of financiën. De wijkcoach kan zelf actief ondersteunen of specialistische hulp inschakelen waar nodig.

Achtergrond

De GGD Twente voert voor asielzoekers en statushouders, net als voor alle inwoners in Nederland, taken uit op het terrein van de publieke gezondheidszorg: jeugdgezondheidszorg 0-19 jaar, infectieziektepreventie en -bestrijding, tuberculose-screening, -preventie en -bestrijding. Het uitgangspunt van de Jeugdwet is dat door inzet op preventie, vroeg-signalering en het tijdig bieden van passende (lichte vormen van) jeugdhulp, het beroep op zwaardere vormen van jeugdhulp beperkt kan worden. Dit geldt ook voor deze groep.

Vluchtelingen hebben gemiddeld genomen vaker gezondheidsproblemen. Dit is niet nieuw, maar de mate waarin zal groter zijn. Vluchtelingen zijn een kwetsbare groep. Vaak zijn ze onvrijwillig vertrokken uit eigen land en hebben oorlogservaringen of persoonlijke trauma's. Dat maakt extra aandacht voor zorg noodzakelijk. Het is belangrijk om te investeren in herkennen, mede om in de toekomst intergenerationele problemen te voorkomen. Deze extra inzet past bij de werkzaamheden van het wijkteam.

9. Financiën

In deze paragraaf vindt u een overzicht van de budgetten die de gemeente beschikbaar heeft voor het actieprogramma, en de uitgaven die we doen zodat statushouders zo volwaardig mogelijk kunnen meedoen in de Nederlandse samenleving. De verwachte uitgaven worden enerzijds gedekt uit middelen die concernbreed beschikbaar zijn gesteld in de zomernota 2016 en anderzijds uit extra middelen vanuit het rijk (zoals de decentralisatie uitkering A&I) die bij de septembercirculaire beschikbaar komen. In totaal hebben we een budget van 2,94 miljoen euro beschikbaar in 2016, 2,54 miljoen euro in 2017 en 695.000 euro in zowel 2018 als 2019. De insteek is om de uitgaven en inkomsten zoveel mogelijk in de bestaande programma's te laten landen. Als er sprake is van extra inzet die niet aan een begrotingsprogramma is gerelateerd, doen we een beroep op een concernbreed budget Asiel & Integratie (A&I).

Beschikbaar budget (x 1000 euro)

	2016	2017	2018	2019
Zomernota	200	200	200	200
DU asielinstroom algemeen	1140	797	-	-
DU Participatie	633	553	-	-
Maatschappelijke begeleiding	600	600	475	475
Onderwijs	370	390	20	20
Totaal	2943	2540	695	695

Toelichting

- Zomernota 2016: de jaarlijkse 200.000 euro die tot en met 2019 beschikbaar is gesteld in de Zomernota voor de concernbrede opgave A&I.
- Decentralisatie uitkering (DU) verhoogde asielinstream algemeen: in de meicirculaire is bekend gemaakt dat gemeenten aanvullende middelen krijgen voor het opvangen van de verhoogde asielinstream. Het bedrag wordt per gehuisveste statushouder vastgesteld. De decentralisatie uitkering (DU) bestaat uit een algemeen deel en een deel bedoeld voor "participatie en integratie". In de septembercirculaire is het bedrag dat Enschede over de eerste helft van 2016 ontvangt, bekend gemaakt. Dit is 618.000 euro, gebaseerd op de huisvesting van 218 statushouders in de eerste helft van 2016. De inschatting is dat Enschede er eind 2016 in slaagt om 400 statushouders te huisvesten, waardoor het bedrag uit de DU naar verwachting uitkomt op 1,140 miljoen euro voor 2016. Voor 2017 houden we rekening met een bedrag van 797.000 euro.

- Decentralisatie uitkering (DU) gedeelte Participatie en Integratie: extra budget voor integratie en toeleiding naar werk. Ook hier wordt het bedrag per gehuisveste statushouder bepaald. In de septembercirculaire heeft het Rijk 343.000 euro voor de eerste helft van 2016 toegekend. Voor geheel 2016 wordt een bedrag van 633.000 euro verwacht. Voor 2017 een bedrag van 553.000 euro.
- Maatschappelijke begeleiding: per gehuisveste statushouder ontvangen we 2370 euro voor maatschappelijke begeleiding. Naar schatting zijn er 250 deelnemers per jaar in 2016 en 2017, en 200 deelnemers per jaar vanaf 2018.
- Onderwijs: vanuit de middelen voor het Onderwijs Achterstandsbeleid (OAB) wordt de internationale schakelklas IOK De Globe gefinancierd. In 2016 en 2017 gaat het om ongeveer 300.000 euro. Daarnaast is er in 2016 en 2017 een bedrag van 70.000 euro uit het OAB beschikbaar voor VVE. Vanwege een toename van het aantal leerlingen met een verblijfsvergunning ontvangt Enschede meer middelen via de algemene uitkering in het Gemeentefonds. Hiervan is 20.000 euro structureel beschikbaar.

Uitgaven (x 1000 euro)

	2016	2017	2018	2019
Algemeen budget incl. vrijwilligers	200	200	200	200
Maatschappelijke begeleiding	600	600	475	475
Werk & Inkomen	400	800	500	500
Onderwijs	510	530	90	20
Zorg	50	240	PM	PM
Huisvesting	0	0	0	0
Flexibele inzet	1183	170	-570	-500
Totaal	2943	2540	695	695

Toelichting

- Algemeen budget: in de periode 2016-2019 willen we jaarlijks 200.000 euro extra inzetten voor organisatiekosten, vrijwilligerscoördinatie (70.000 euro) en het innovatie- en activiteitenbudget. Hierbij kunnen we inspelen op de actualiteit, door bijvoorbeeld cofinanciering te bieden bij projecten waar dit een voorwaarde is. Zo creëren we een groot maatschappelijk effect met een relatief kleine bijdrage.

- Maatschappelijke begeleiding: uitgaven voor de wettelijke taken op het gebied van inburgering, extra inzet op taalonderwijs en regie op het inburgeringsproces. Concreet gaat het om maatregelen zoals het opstellen van het participatieplan, de workshop 'Normen en Waarden', taalwerk stages en monitoring van de voortgang.
- Werk & Inkomen: extra inzet op toeleiding naar werk in combinatie met de trajecten voor taal en inburgering, en uitgaven voor bijzondere bijstand.
- Onderwijs: uitgaven voor extra schakelklassen, VVE en extra inzet op het handhaven van de leerplicht.
- Zorg: 150.000 euro voor twee jaar, bedoeld voor expertisebevordering en de vroegtijdige signalering van vluchtelingenproblematiek. Daarnaast is er in 2017 140.000 euro (2 fte) extra beschikbaar voor de wijkteams. Dit is gebaseerd op de verwachting dat 10% van de statushouders een beroep doet op de wijkteams en 90% geen ondersteuning nodig heeft van een wijkcoach, maar het kan redden met vrijwilligers, Alifa, M-Pact en dergelijke.
- Huisvesting: geen extra kosten voor het regulier huisvesten van statushouders. Kosten voor woninginrichting vallen onder bijzondere bijstand, bij het onderdeel Werk & Inkomen. Voor het ontwikkelen van een AZC, Noodopvang en Bed Bad Brood en Begeleiding (BBBB) is er een afzonderlijke begroting. Uitgaven aan deze projecten zijn daarom niet in dit overzicht meegenomen. Wel zijn er sterke inhoudelijke raakvlakken met deze huisvestingsprojecten en dat komt in de programmabegroting terug.
- Flexibel inzetbaar: een deel van het budget is nog niet op voorhand toegewezen. Hiermee kunnen we flexibel inspelen op maatschappelijke trends en initiatieven uit de samenleving, en eventuele knelpunten en risico's oplossen. Het is wel de bedoeling dat het budget in het kader van het landelijke uitwerkingsakkoord verhoogde asielinstroom besteed wordt, aan zorg, onderwijs, werk, educatie et cetera. Eventuele veranderingen worden in de reguliere P&C cyclus gerapporteerd of voorgelegd.

Budget 2016 inzetten in 2017

Naar verwachting houden we in 2016 budget voor Asiel en Integratie over, omdat de instroom van vluchtelingen geleidelijk verloopt en de meeste inzet in 2017 nodig zal zijn, terwijl we dan minder van het Rijk ontvangen. In de P&C cyclus monitoren we deze ontwikkeling en waar nodig doen we een bestemmingsvoorstel.

Risicoparagraaf

De ramingen van inkomsten en uitgaven zijn gebaseerd op aannames over onder andere de instroom van vluchtelingen en bedragen die gemeenten per vluchteling ontvangen. Dat zijn externe factoren waar we geen invloed op hebben en die nog kunnen veranderen gedurende de looptijd van het actieprogramma.

Daarnaast kan de huisvesting van statushouders tot een groter beroep op algemene en bijzondere bijstand leiden. Het Rijk heeft hier in het uitwerkingsakkoord een compensatieregeling voor vastgesteld, maar dit is naar verwachting niet voldoende. Daarom monitoren we de instroom in de bijstand nauwgezet en nemen we dit eventueel als risico op in het weerstandsvermogen.

Afwegingskader algemeen budget voor innovatie en activiteiten

We zetten budget in als de activiteit of het plan:

- past binnen de uitgangspunten van het actieprogramma Meedoen en Thuisvoelen.
- betrekking heeft op een brede doelgroep c.q. groot bereik heeft.
- samenwerkingsverbanden aangaat.

Als we eerst bestaande regelingen zoals subsidies, wijkbudgetten of initiatiefkracht kunnen inzetten kennen we geen budget toe. Een budgetaanvraag wordt ingediend bij de coördinator Asiel en Integratie en beoordeeld door de projectgroep Meedoen en Thuisvoelen.

“Wees realistisch naar de statushouders over wat ze kunnen verwachten hier.”

- Aanwezige tijdens diner 7sprong

10. Initiatieven uit de samenleving

Naast vrijwilligersactiviteiten zijn er ook allerlei organisaties en individuen die de meest warme en goede initiatieven starten ter bevordering van de integratie. Als gemeente juichen we dit toe en ondersteunen we waar nodig. De initiatieven zijn voor de hele stad (en soms regio). Daarnaast investeren we in de relatie met verschillende religieuze organisaties, die vanuit een positieve insteek in gesprek kunnen gaan met hun achterban, waaronder veel jongeren. Hieronder vindt u vier voorbeelden.

Noabersport

Sportverenigingen willen zich graag inzetten voor vluchtelingen. Het sleutelwoord is 'ontmoeten', om elkaar te leren kennen en wederzijds begrip te kweken. Bovendien kunnen sport en beweging niet alleen fysiek maar ook mentaal een groot verschil maken. Noabersport zet zich in voor dagactiviteiten en het meedoen aan de reguliere activiteiten van een sportvereniging. Tijdens (bijvoorbeeld) deze dagactiviteiten kunnen wijkbewoners in contact komen met hun nieuwe burens en samen koken of schilderen, elkaar leren fietsen of leren zwemmen. En Sportclub Enschede verzorgt elke dinsdag voetbaltrainingen. Zo komt de toezegging om de motie 'kinderen met verschillende nationaliteiten leren elkaar kennen' uit te voeren op sportief vlak via de activiteiten van Noabersport tot uiting.

De Maatschappelijke Bibliotheek

Vanuit haar maatschappelijke rol kan de bibliotheek zich sterk maken voor de participatie en integratie van vluchtelingen, en taalachterstanden en laaggeletterdheid helpen bestrijden. Zowel voor het (non-formeel) leren van de Nederlandse taal, als voor ontmoeting en debat, persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid. Voorbeelden zijn het taalpunt met een lokaal taalnetwerk en de voorleesexpress.

Daarnaast hebben de Overijsselse Bibliotheken, de lerarenopleiding Saxion Enschede en het COA een samenwerking opgezet, waarbij derdejaars studenten in tweetallen zijn gekoppeld aan vluchtelingengezinnen. Tijdens wekelijkse bezoeken aan het gezin werken zij aan de woordenschat van de kinderen, maken ze het gezin bekend met de Bibliotheek en wordt het plezier in boeken vergroot.

Bruggen Bouwen

Bruggen Bouwen is een samenwerkingsproject van het Overleg Joden, Christenen en Moslims (OJCM) en Geloven in Samenleven. Geloven in Samenleven is een netwerk van vrijwilligers voor de ondersteuning van de plaatselijke dialoog. Bruggen Bouwen is onderdeel van de 7sprong in Enschede en wil verschillende religies en culturen verbinden. Het doel is om een netwerk van vrijwilligers te creëren, die getraind worden om plaatselijke problemen (in brede zin) zelfstandig op te lossen. Tijdens de training komen bijvoorbeeld gespreksvaardigheden aan bod om een conflict bespreekbaar te maken.

Jeugd in actie: Refugees 053 & jongerenberaad

Refugees 053 is een initiatief van drie derdejaars vwo-leerlingen van het Stedelijk Lyceum Zuid (Jade, Tassnim en Eva, 15 jaar). Zij zijn een communicatieproject gestart met inzet van posters en social media, om ervoor te zorgen dat iedereen uitkijkt naar de komst van de vluchtelingen, zodat zij ook écht welkom zijn. Het motto van Refugees 053 is 'Meedoen gaat toch echt 't makkelijkst als je welkom bent' en alle vijftien middelbare scholen in Enschede doen mee. Met deze actie hopen de initiatiefnemers niet alleen de jongeren, maar iedereen in Enschede mee te krijgen. Zoals de meiden het zelf zeggen:

'Wij moeten er in Enschede trots op zijn dat ook wij de gelegenheid krijgen om mensen in nood de helpende hand te bieden. Wij moeten openstaan voor de wereld om ons heen, ook al verstaan deze mensen geen Nederlands of Twents en geloven en doen ze de dingen anders.'

Daarnaast heeft het jongerenberaad in Enschede advies gegevens aan de gemeente over de opvang van vluchtelingen, zie [bijlage 8](#). De adviezen gingen over een buddysysteem, voorlichting en betrokkenheid van ouders.

Bijlagen

- Bijlage 1:** Asielprocedure
- Bijlage 2:** Drie vormen van opvang voor asielzoekers in Nederland
- Bijlage 3:** Huisvesting asielzoekers met verblijfsvergunning
- Bijlage 4:** Bestuurlijk kader
- Bijlage 5:** Resultaten Enschede Panel
- Bijlage 6:** Gespreksverslag diner statushouders
- Bijlage 7:** Overzicht lopende vrijwilligersinitiatieven
- Bijlage 8:** Jongerenberaad vluchtelingen
- Bijlage 9:** Opzet regionale samenwerking – regietafels
- Bijlage 10:** Opzet programma ‘Doe mee in Enschede’
- Bijlage 11:** Begrippen – en afkortingenlijst

Bijlage 1: Asielprocedure

Aankomst in Nederland

Een vreemdeling die asiel aanvraagt in Nederland, meldt zich bij een aanmeldcentrum van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Hierna vangt het COA de asielzoeker op in de centrale ontvangstlocatie (col) in Ter Apel (Groningen), voor een periode van maximaal vier dagen. Hier voert de Vreemdelingenpolitie de registratie en het identiteitsonderzoek uit en doet de GGD de verplichte tbc-controle. Hierna verhuist de asielzoeker naar een van de proces opvanglocaties (pol) en heeft hij of zij minimaal zes dagen de tijd om uit te rusten en zich voor te bereiden op de asielaanvraag. De asielzoeker wordt hierin bijgestaan door Vluchtelingenwerk Nederland en de Raad van Rechtsbijstand. De pol's zijn altijd in de buurt van aanmeldcentra van de IND waar de asielaanvraag in behandeling wordt genomen. Het verblijf in een pol duurt maximaal twaalf dagen. Het eerste deel van de asielprocedure is de Algemene Asielprocedure. Hierna hoort de asielzoeker van de IND of zijn asielaanvraag is ingewilligd, geweigerd of dat meer onderzoek nodig is. In alle gevallen verhuist hij of zij nu van de pol naar een asielzoekerscentrum (AZC), voor de volgende fase van de procedure:

Asielaanvraag is ingewilligd

De asielzoeker heeft een verblijfsvergunning gekregen. Het COA koppelt hem aan een gemeente in de regio van het AZC en zorgt voor geschikte woonruimte. De bewoner woont hier tot hij de zelfstandige woonruimte kan betrekken (maximaal twaalf weken).

Verlengde Asielprocedure

De IND heeft meer tijd nodig om een beslissing te nemen over de asielaanvraag. De bewoner gaat de Verlengde Asielprocedure in en blijft tijdens deze procedure op het AZC.

Asielaanvraag is geweigerd

De asielzoeker heeft geen verblijfsvergunning gekregen en heeft nu nog maximaal vier weken recht op opvang in het AZC. In deze periode kan hij zijn vertrek uit Nederland voorbereiden, ondersteund door de Dienst Terugkeer & Vertrek (DT&V).

Vertrek uit Nederland nog niet mogelijk?

Soms is het vertrek uit Nederland binnen vier weken niet mogelijk. De uitgeprocedeerde asielzoeker heeft dan nog maximaal twaalf weken recht op opvang op een vrijheidsbeperkende locatie (vbl). Hier is de begeleiding van bewoners gericht op terugkeer.

Gezinnen met minderjarige kinderen

Gezinnen met minderjarige kinderen mogen nooit dakloos worden. Als zij al lang op een AZC of vrijheidsbeperkende locatie zitten en eigenlijk geen recht op opvang meer hebben, worden ze overgeplaatst naar speciale gezinslocaties. Hier is een sober voorzieningenniveau en de begeleiding is volledig gericht op terugkeer.

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen

De opvang van minderjarige jongeren die zonder familie naar Nederland zijn gekomen om asiel aan te vragen (Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling of AMV), is afhankelijk van de leeftijd en omstandigheden van de jongere. Onafhankelijk van de uitkomst van de asielprocedure heeft de jongere in ieder geval recht op opvang tot de dag dat hij 18 jaar wordt. Daarna geldt dezelfde procedure als voor volwassen asielzoekers.

“De vluchtelingenstatus mag geen voorrang geven op niet-vluchtelingen.”

- Opmerking inwoner in Enschede Panel

Bijlage 2: Drie vormen van opvang voor asielzoekers in Nederland

Crisisnoodopvang asielzoekers

De crisisnoodopvang gebeurt op locaties zoals sporthallen, die ook voor incidenten, rampen of crises gebruikt worden. Deze opvang is in eerste instantie bedoeld voor 72 uur, waarna asielzoekers doorstromen naar een andere vorm van opvang waar het COA aan werkt. Soms is er langer dan 72 uur behoefte aan de crisisnoodopvang en soms komt er na 72 uur direct een nieuwe groep voor 72-uurs opvang. De coördinatie van de crisisnoodopvang gebeurt primair door de veiligheidsregio of – indien regionaal afgesproken – door een provincie of grote stad.

Noodopvang asielzoekers

Dit zijn hallen en locaties voor de duur van zes tot twaalf maanden met een opvangcapaciteit van +/- 300 of meer. Bij voorkeur in de directe nabijheid van een mogelijke tijdelijke

of reguliere opvanglocatie. Het kabinet, VNG en IPO hebben een dwingend beroep gedaan op alle provincies om onder regie van Rijksheren (de Commissarissen van de Koning) grote noodopvanglocaties in te richten. Deze locaties hebben capaciteit voor 2.000-2.500 mensen en zijn in ieder geval nodig tot en met 2016. Het Rijk voert inmiddels ook overleg met gemeenten over kleinere noodopvanglocaties.

Reguliere opvang asielzoekers

De reguliere opvang asielzoekers zijn AZC's die het COA exploiteert voor een termijn vanaf twee jaar, met een capaciteit tot 1500+ personen (getallen zijn indicatief). Incidenteel worden ook recreatieparken, migrantenhuisvesting of vergelijkbare accommodaties met een capaciteit voor 300 tot 800 personen benut, deels geëxploiteerd door de verhurende eigenaren. Het kan gaan om langdurige opvang (tot 30 jaar) en tijdelijke opvang (tot 5 jaar).

Bijlage 3: Huisvesting asielzoekers met verblijfsvergunning

Statushouders gaan deel uitmaken van de Nederlandse maatschappij. Het COA wijst deze mensen toe aan gemeenten, die hen passende woonruimte moeten bieden.

COA wijst statushouders toe aan gemeenten

De Rijksoverheid bepaalt elk half jaar het aantal statushouders dat een gemeente moet huisvesten (taakstelling), op basis van de grootte van de gemeente. Aan de hand van de gesprekken met een statushouder stelt het COA een informatieprofiel op met relevante informatie, zoals: de grootte van het gezin, het land van herkomst, de taal, het opleidingsniveau, de werkervaring en een eventueel doktersadvies. Op basis daarvan koppelt het COA de statushouder aan een gemeente.

Tijdsduur huisvesting

Het COA heeft 14 dagen de tijd om het informatieprofiel te maken en de statushouder aan een gemeente te koppelen. Als gemeente hebben we vervolgens twaalf weken de tijd om woonruimte te vinden en de verhuizing te regelen.

Zelf woonruimte kiezen

De toegewezen woonruimte is meestal een sociale huurwoning, maar de statushouder mag ook zelf naar woonruimte zoeken. Het recht op voorrang bij huisvesting geldt alleen in de gemeente waaraan het COA hem koppelt.

“Voor de jongeren is niet veel te doen, het zou mooi zijn als er activiteiten voor hen komen; dat houdt hen op het goede pad.”

- Statushouder tijdens diner met statushouders

Bijlage 4: Bestuurlijk kader

Asiel en Integratie

1. Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom, VNG en Rijk, 27 november 2015 en het uitwerkingsakkoord verhoogde asielinstroom, VNG en Rijk, 28 april 2016. https://vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2016/28042016uitwerkingsakkoord-verhoogde-asielinstroom.pdf
2. De Vreemdelingenwet.

Huisvesting

3. Huisvestingswet, op grond van deze wet zijn Nederlandse gemeenten verplicht om – de door het Rijk/IND erkende vluchtelingen – te huisvesten, 4 juni 2014.
4. Woonvisie Enschede 2025, vastgesteld in 2012- actualisatie najaar 2016.

Educatie, participatie en inkomen

1. Enschedese Arbeidsmarktaanpak 2016-2018 'Iedereen werkt naar vermogen', Uitvoeringsprogramma 2016 en 2017.
2. Wet Inburgering, 2013 en in 2015 is daar nog het onderdeel Oriëntatie Nederlandse Arbeidsmarkt (ONA) aan toegevoegd. Iedere statushouder is zelf verantwoordelijk voor het volgen van cursussen en het doen van examens.
3. Wet Taaleis, 1 januari 2016. De strekking van de Wet Taaleis is dat mensen met bijstand die de Nederlandse taal niet of

onvoldoende beheersen zich moeten inspannen om de taal in elk geval op een basisniveau onder de knie te krijgen.

4. Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB).
5. Participatiewet.

Onderwijs

6. Wet passend onderwijs, 11 oktober 2012.
7. Verordening leerlingenvervoer.
8. De Leerplichtwet.

Zorg

9. Wmo beleidsplan 2015 – 2016.
10. Beleidsplan Jeugdhulp 2015-2018.
11. Nota lokaal gezondheidsbeleid 2013-2016.
12. Nota Burgerkracht, 2014.
13. Sportnota 2015-2018.
14. Wet Publieke gezondheid.
15. Wet maatschappelijke ontwikkeling.
16. Jeugdwet.
17. Zorgverzekeringswet.
18. Wet Langdurige zorg.
19. Zorgwet.

Vrijwilligers

20. Actieplan vrijwillige inzet (september 2015).

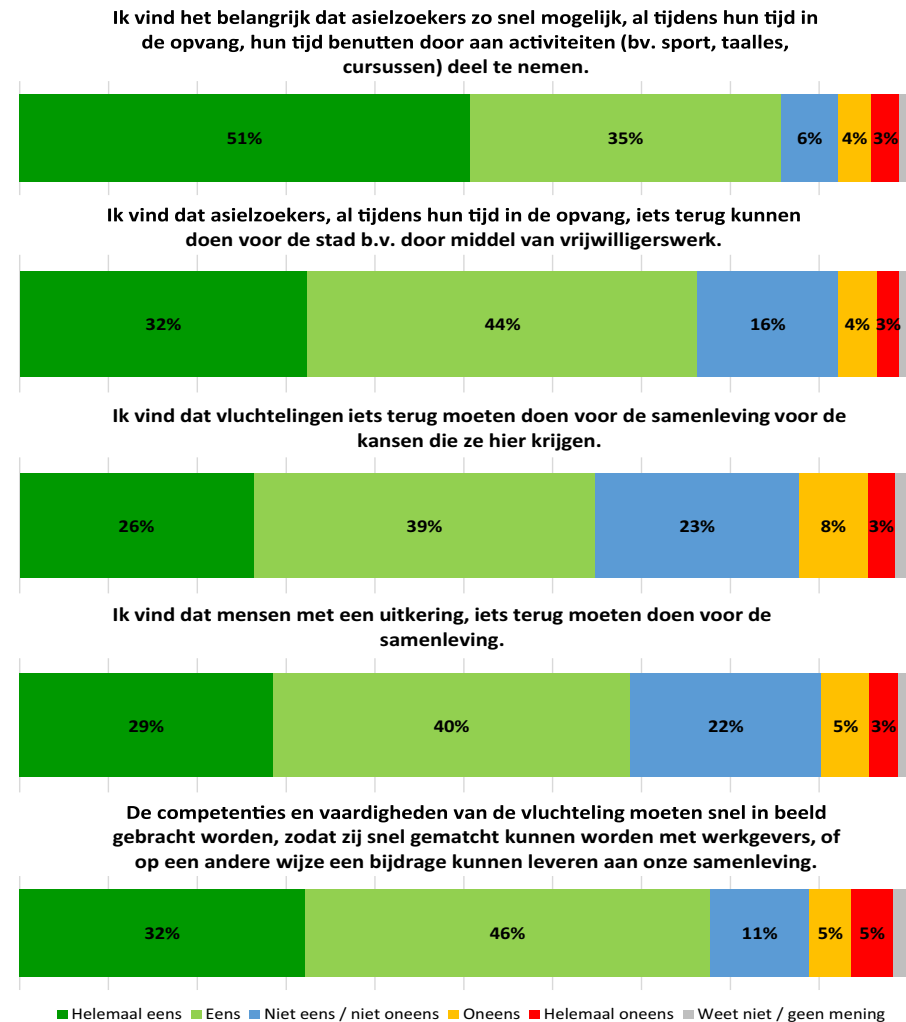
Bijlage 5: Resultaten Enschede Panel

Asiel en Integratie

De vragenlijst bestond uit diverse stellingen, waarvan de meeste betrekking hadden op asielzoekers en/of vluchtelingen. Een aantal stellingen ging over integratie in de bredere zin van het woord, geldend voor alle inwoners.

Participatie

Hiernaast staat een aantal stellingen die te maken hebben met participatie. De respondenten konden aangeven in hoeverre ze het er mee eens waren.

De meerderheid van de respondenten vindt het heel belangrijk dat asielzoekers zo snel mogelijk, al in de opvang, aan activiteiten deelnemen; 51% is het helemaal eens met deze stelling en nog eens 35% is het er mee eens.

Iets minder respondenten vinden dat asielzoekers direct iets terug kunnen doen voor de stad, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk (32% helemaal eens, 44% eens) en nog iets minder mensen vinden dat vluchtelingen iets terug moeten doen voor de samenleving voor de kansen die ze hier krijgen (26% helemaal eens, 39% eens). Het aandeel respondenten dat vindt dat mensen met een uitkering iets terug moeten doen voor de samenleving ligt net iets hoger: 29% is het hier helemaal mee eens en 40% mee eens.

Verder vinden bijna 4 van de 5 respondenten het belangrijk dat de competenties en vaardigheden van de vluchtelingen snel in beeld gebracht moeten worden, zodat zij gematcht kunnen worden met werkgevers, of op een andere wijze een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving; 32% is het helemaal eens met deze stelling en nog eens 46% eens.

Onderwijs en taal

Op de volgende pagina staat een aantal stellingen dat te maken heeft met onderwijs en taal.

Zowel bij de algemene stellingen over taal en onderwijs, als bij de stellingen specifiek over onderwijs voor kinderen, zien we dat het grootste deel van de respondenten dit belangrijk vindt. Ook het snel leren van onze waarden en normen door vluchtelingen is belangrijk: 60% van de respondenten is het helemaal eens met deze stelling en nog eens een derde eens.

Bij bijna alle stellingen zien we dat 80% of meer het (helemaal) eens is met de betreffende stelling. Het ondersteunen van vluchtelingen door de gemeente, zodat zij zo snel mogelijk een inburgeringsdiploma kunnen halen vinden de respondenten het minst belangrijk, maar nog steeds is 77% het (helemaal) eens met deze stelling.

Ik vind het belangrijk dat de gemeente vluchtelingen ondersteunt d.m.v. ontwikkelingstrajecten, (bv. stages en begeleiding), zodat zij zo snel mogelijk een inburgeringsdiploma kunnen halen.

Ik vind het belangrijk dat ontwikkelingstrajecten voor alle inwoners van Enschede die dat nodig hebben, beschikbaar zijn.

Ik vind het belangrijk dat vluchtelingen onze normen en waarden snel leren.

■ Helemaal eens ■ Eens ■ Niet eens / niet oneens ■ Oneens ■ Helemaal oneens ■ Weet niet / geen mening

Onderwijs voor kinderen

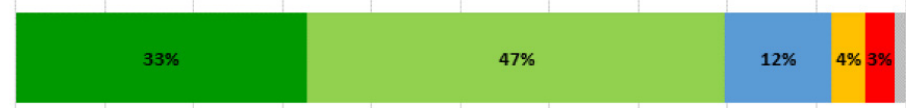
Ik vind het belangrijk dat er gespecialiseerd, intensief Nederlands taalonderwijs aan asiel- en vluchtelingkinderen wordt gegeven.

Ik vind dat er binnen het onderwijs voor asiel- en vluchtelingkinderen ook aandacht moet zijn voor traumaverwerking.

Ik vind dat op scholen aandacht moet zijn voor de komst van asielzoekers.

■ Helemaal eens ■ Eens ■ Niet eens / niet oneens ■ Oneens ■ Helemaal oneens ■ Weet niet / geen mening

Huisvesting

Hiernaast staat een aantal stellingen dat te maken heeft met de huisvesting van vluchtelingen. Het gaat hier om vluchtelingen die een tijdelijke vergunning hebben.

De meerderheid van de panelleden vindt dat vluchtelingen die in Nederland mogen blijven, verspreid over de stad gehuisvest moeten worden; een derde is het hier helemaal mee eens en de helft mee eens. Daarnaast zien we dat een groot deel het een bezwaar vindt om tientallen vluchtelingen geconcentreerd in de wijk te huisvesten, bijvoorbeeld in voormalige wooncomplexen; 28% is het hier helemaal mee eens en 35% mee eens.

Bij de stelling 'Vluchtelingen die een goede kans hebben op een baan, mogen in een duurdere woning gehuisvest worden, dan vluchtelingen die langdurig rond moeten komen van een uitkering.' zien we meer verdeeldheid: 29% is het hier (helemaal) mee eens en 38% is het hier (helemaal) mee oneens.

Bij de laatste stelling over de huisvesting door corporaties geeft 41% aan het niet te weten of geen mening te hebben, en nog eens 28% antwoordt neutraal.

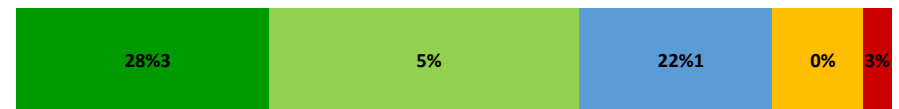
Mijn nieuwe buren een vluchtelinggezin? Dat vind ik prima!

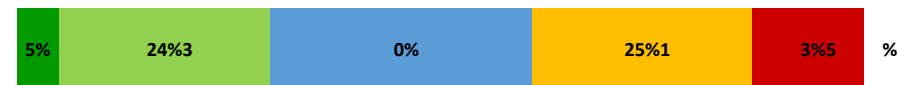
Vluchtelingen die in Nederland mogen blijven, moeten verspreid over de stad gehuisvest worden.

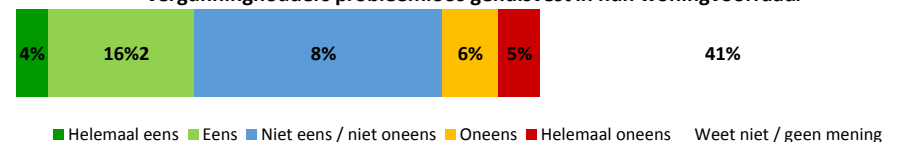
Ik vind het een bezwaar om tientallen vluchtelingen geconcentreerd in de wijk te huisvesten, bijvoorbeeld in voormalige wooncomplexen.

Vluchtelingen die een goede kans hebben op een baan, mogen in een duurdere woning gehuisvest worden, dan vluchtelingen die langdurig rond moeten komen van een uitkering.

Enschede heeft een taakstelling van het Rijk gekregen om vergunninghouders te huisvesten in de woningvoorraad. De corporaties hebben vergunninghouders probleemloos gehuisvest in hun woningvoorraad.

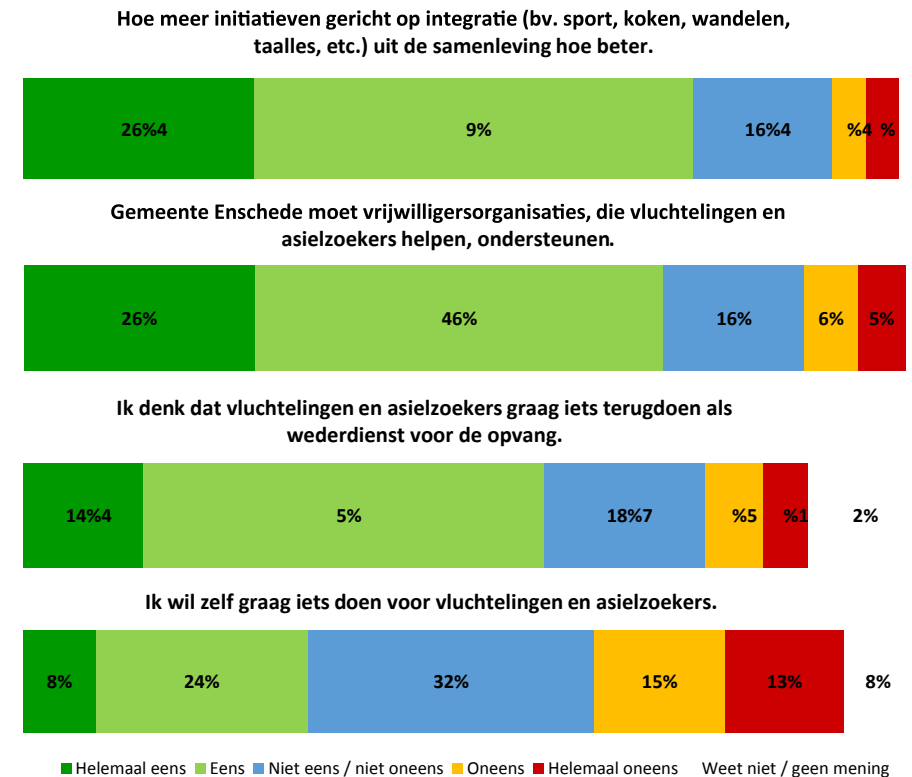
■ Helemaal eens ■ Eens ■ Niet eens / niet oneens ■ Oneens ■ Helemaal oneens ■ Weet niet / geen mening

Initiatieven uit de stad, vrijwilligers

Hiernaast staat een aantal stellingen dat te maken heeft met initiatieven uit de stad en vrijwilligers.

'Hoe meer initiatieven gericht op integratie (zoals sport, koken, wandelen of taalles) uit de samenleving hoe beter.': driekwart van de respondenten is het hier (helemaal) mee eens. Bijna evenveel respondenten vinden dat de gemeente Enschede vrijwilligersorganisaties, die vluchtelingen en asielzoekers helpen, moet ondersteunen.

Een derde van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling dat ze graag iets willen doen voor vluchtelingen en asielzoekers, en bijna een derde is het hier (helemaal) niet mee eens.

Open vragen

Naast de multiple choice vragen was er ook ruimte voor opmerkingen en we hebben hier 600 reacties op gekregen. Circa één derde bestond uit positieve opmerkingen en tips, één derde bestond uit negatieve opmerkingen en de rest waren algemene of neutrale opmerkingen. Een korte samenvatting:

Positieve opmerkingen gingen over het feit dat asielzoekers/statushouders goed geholpen moeten worden. Mensen geven ook tips voor activiteiten, of om vrijwilligers te werven et cetera, zoals het betrekken van statushouders die inmiddels zijn geïntegreerd. En andersom: laat asielzoekers/statushouders iets organiseren voor de Enschedese bevolking. Wel geven mensen aan dat de ondersteuning heel duidelijk gebaseerd moet zijn op tijdelijkheid. Ze zijn welkom en moeten geholpen worden, maar niet te lang. Want zodra het in eigen land weer veilig is, moeten ze terug om te gaan helpen met de wederopbouw.

Verder geven mensen aan dat vluchtelingen zeker geen voorrang mogen krijgen, zoals bij het toewijzen van een huurwoning. Ze geven aan dat inwoners met de Nederlandse nationaliteit voorrang moeten krijgen. Mensen zijn voor het huisvesten van statushouders verdeeld over de stad, om de integratie te bevorderen en op langere termijn verhuizingen te voorkomen. Verder waren er opmerkingen als 'je moet ze niet te veel in de watten leggen' en 'laat ze maar wat moeite doen voor de integratie en het leren van de taal'. Mensen die dit echt willen, leren het toch wel, en de rest is eigenlijk een soort 'klaploper', en 'zou beter teruggestuurd kunnen worden'. Vluchtelingen moeten weten wat onze normen en waarden zijn en zich daaraan aanpassen.

“Buurthuisplek in de stad waar vluchtelingen/vrijwilligers samen kunnen komen, meer positief naar elkaar kijken.”

- Vrijwilliger tijdens bijeenkomst over
Vrijwilligerswerk bij M-Pact

Bijlage 6: Gespreksverslag diner statushouders 10 mei 2016

Op 10 mei hebben we samen met Alifa een diner georganiseerd voor ongeveer 20 mensen die het afgelopen jaar in Enschede gehuisvest zijn. We vroegen ze:

- Hoe gaat het met je, hoe gaat het met inburgeren?
- Welke ervaringen had je toen je in Enschede kwam; wat vond je goed geregeld?
- Welke ondersteuning kreeg je? Was dat voldoende?
- Wat kon beter? Welke tip heb je voor ons als gemeente?

Hieronder geven we per thema de antwoorden van de deelnemers weer. Deze informatie gaat ook naar de betreffende beleidsadviseurs/managers om er waar mogelijk iets mee te doen, en levert input voor het actieprogramma Meedoen en Thuisvoelen.

Vanuit AZC naar Enschede:

1. Bij de verhuizing van een AZC naar een gemeente zijn de verwachtingen hooggespannen. Als een aantal zaken dan niet (meteen) goed loopt, zoals bijvoorbeeld de financiën, is dat een grote teleurstelling.

2. In de eerste periode na het verlaten van het AZC is meer ondersteuning gewenst, evenals meer uitleg over de hoogte van de uitkering en de lasten die daarvan betaald moeten worden.
3. Het voelde als een nieuwe start, met meer eigen ruimte. Over het algemeen is er tevredenheid over Enschede en de huisvesting, al was er ook een signaal over een smerig huis.

Inburgering/ onderwijs:

1. Starten met de inburgering is de eerste prioriteit, mits de randvoorwaarden (zoals huisvesting, internetverbinding en basisvoorzieningen) goed geregeld zijn.
2. De tevredenheid over het taalaanbod is niet zo groot, vanwege onder meer een wachtlijst voor de start inburgering ROC, te weinig uren, te veel zelf doen en te duur.
3. Er is behoefte aan inzicht in de vervolgmogelijkheden in Nederland na de inburgering.
4. Er is veel behoefte aan extra taalactiviteiten voor volwassenen.

Financiën:

1. Een groot deel van de mensen is tevreden over de dienstverlening rond bijstand en over de snelheid, maar een aantal ook niet.
2. Door financiële problemen (zie punt 3) wordt het inrichtingsbudget niet gebruikt voor de inrichting. We kregen ook het signaal dat het inrichtingsbudget te laag is, ondanks de aanschaf van tweedehandsmeubelen.
3. Het duurt veel te lang voordat de Belastingdienst overgaat tot het uitbetalen van huur- en zorgtoeslag, kinderbijslag en de vergoeding van de reiskosten voor nareizende kinderen. Het eigen risico bij zorgkosten levert ook problemen op.
4. Men vindt het moeilijk contact te krijgen met 'de gemeente'. Alle mensen geven aan dat ze een contactpersoon hebben maar niet weten wie dat is. Wel zeer tevreden over eerste afhandeling aanvraag van de bijstand.

Sociaal/participatie

1. Over het algemeen heerst tevredenheid over directe medeburgers. De mensen zijn aardig en behulpzaam. Meer contact met Nederlandse mensen is gewenst, ook om de taal te leren.
2. Wel wordt opgemerkt dat ze wellicht een 'stempel' hebben als ze zeggen dat ze uit Syrië komen (de berichtgeving over de algemene vluchtelingenpolitiek in Nederland/Enschede gaat niet aan hen voorbij).
3. Voor nieuwkomers is het nodig om de Nederlandse gebruiken en regels te leren kennen, waarvoor lessen en begeleiding nodig zijn.
4. Allen zijn van mening dat ze de basisvoorzieningen niet hadden kunnen regelen zonder de hulp van Alifa.

Bijlage 7: Overzicht lopende initiatieven

Het Diaconaal Platform Enschede

Dit platform vertegenwoordigt 17 kerken en heeft zijn leden opgeroepen om als vrijwilligers te helpen bij de integratie van vluchtelingen.

7sprong

Een regulier overleg over allerlei maatschappelijke thema's. De deelnemers zijn de Aramese Beweging voor Mensenrechten, Enschede voor Vrede, het Kennisplatform Integratie en Burgerschap, de Oecumenische Vrouwengroep Twente-Bethlehem, de Raad voor Levensbeschouwingen en Religies Enschede en de Samenwerkende Democratische Organisaties. De 7sprong is medeorganisator van de Walk of Peace, Festival De Oriënt en de Viering Internationale Dag van de Vrede.

KennisPlatform Integratie en burgerschap

Het KennisPlatform bespreekt thema's en deelt kennis op het gebied van integratie en burgerschap. De kerndoelen:

- Een platform creëren voor kennisdeling waar nieuwe initiatieven op het gebied van integratie en burgerschap kunnen ontstaan.

- Het bevorderen van de samenwerking tussen inwoners en organisaties, waarbij overeenkomsten en gemeenschappelijke belangen op het terrein van integratie en burgerschap centraal staan. Kernwoorden: sociale stabiliteit, inclusie, toegankelijkheid en participatie.
- Bijdragen aan ondersteuning van integratiebeleid en het maatschappelijk debat.

De samenwerkingen leveren mooie initiatieven op, zoals de bijeenkomsten met de 7sprong en het Kennisplatform Integratie en Burgerschap over thema's als 'Samenleven in Enschede: hoe doen we dat?' en het diner over dromen en stappen met leden van de 7sprong, die telkens een extra persoon meenemen.

Platform Vluchtelingen en Asielzoekers Enschede

Dit Platform heeft het behartigen van de belangen van vluchtelingen en asielzoekers in Enschede als doel, alsmede de belangen van de vrijwilligers die hen ondersteunen.

Welkom in Enschede

Welkom in Enschede is opgericht om vluchtelingen te helpen als die in het nog te bouwen AZC komen.

M-Pact

Iedere vrijwilliger die zich via www.enschede.nl meldt wordt doorgestuurd naar M-Pact, die alle activiteiten coördineert. M-Pact organiseert cursussen en trainingen voor alle inwoners, met waar nodig aandacht voor allochtone bewoners/begeleiders/organisaties. Daarnaast verzorgen zij allerlei activiteiten die de dialoog stimuleren.

Alifa

Alifa ontvangt een specifieke subsidie voor het ondersteunen van vluchtelingen, maar bevordert met het reguliere werk ook integratie via allerlei activiteiten:

- Het Loodsenproject: de begeleiding van nieuwe Nederlanders met een asielachtergrond.

- Een respectprogramma voor jongeren.
- Het Praathuis.
- Ouderendiensten, zoals het Alzheimer Theehuis voor Turkse ouderen in de Posten en allochtone ouderenadvisering, met name in de stadsdelen.

Artikel 1 Overijssel

Artikel 1 Overijssel heeft een wettelijke taak als meldpunt voor discriminatie. Naast klachtenbehandeling houden zij zich bezig met advisering, voorlichting, onderzoek en het opzetten van lokale netwerken.

Powercentra

De Powercentra zitten in alle stadsdelen en hier kunnen mensen uit alle culturen terecht. Power bevordert integratie in de wijken en daarnaast zijn er taallessen op elk Powercentrum.

SIVE

De Stichting Intercultureel Vrouwencentrum is gericht op vrouwen uit allerlei culturen. Zij verzorgen een veelvoud aan activiteiten, lezingen et cetera.

Proeftuin Roma

De gemeente doet mee aan het programma 'Proeftuin Roma' vanuit het ministerie van V&J en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), met als één van de doelstellingen om Roma's meer en beter te laten integreren op het gebied van onderwijs, participatie, zelforganisatie et cetera.

Bijeenkomsten en lezingen

Er zijn door heel Enschede veel lezingen, bijeenkomsten en tentoonstellingen over integratie, zoals:

- het nationale integratiediner van onder andere Asito.
- de activiteiten tijdens de 'Week van de Vrede',
- de 'Dag van de dialoog' van Twentse Welle,
- een project/activiteit voor vrouwen uit de Ontdekkingsreizigersbuurt in Glanerbrug, met deelnemers van diverse achtergronden.

Website www.enschede.nl

Daarnaast hebben we op onze website alle informatie rondom de vluchtelingenopvang samengebracht:

<http://www.enschede.nl/wonen/vluchtelingenopvang/vragen/>

Voor Bruggenbouwen, Bibliotheek Enschede, Noabersport en 053Refugees:

zie hoofdstuk 10.

“Geef de inwoners van de stad zoveel mogelijk informatie wat er rondom de vluchtelingen gedaan wordt.”

- Opmerking inwoner in Enschede Panel

Bijlage 8: Jongerenberaad gemeente Enschede 04-07-2016

Vluchtelingen: Hoe help je jonge vluchtelingen op weg in de maatschappij?

Inleiding

In deze bijlage leest u de ideeën van het jongerenberaad Enschede. Wij hebben besproken hoe we jonge vluchtelingen kunnen helpen integreren in onze maatschappij. Er heerst een negatief beeld over vluchtelingen, wat het voor jonge vluchtelingen lastig kan maken op school.

Wat kunnen jongeren doen om te helpen?

Door middel van een buddysysteem kunnen we Nederlandse jongeren vaker in contact brengen met jonge vluchtelingen; tijdens en buiten schooltijd samen dingen ondernemen en al doende de Nederlandse cultuur beter leren kennen. Daarnaast gaat het leren van een taal ook sneller als iemand die taal om zich heen hoort en ermee kan oefenen. Vluchtelingen kunnen hun verhaal vertellen en zo kan het buddysysteem vooroordelen wegnemen en uiteindelijk zelfs in een vriendschap resulteren. Het moet geen verplichting zijn, maar gewoon vanuit het enthousiasme van de jongeren zelf ontstaan.

Activiteiten organiseren met de jonge vluchtelingen vinden wij erg belangrijk. Het versterkt de onderlinge band en het wederzijds begrip. Leerlingen kunnen meegaan naar het AZC om samen te koken of iets anders te doen en zo het contact te bevorderen.

De vluchteling anoniem

Het is erg belangrijk dat er minder aandacht wordt besteed aan de komst van vluchtelingen. Het zal voor hen een stuk prettiger zijn om niet steeds geconfronteerd te worden met het verleden. Door vluchtelingen niet zo'n prominent 'stempel' te geven voorkomen we dat medeleerlingen óver in plaats van met hen praten en krijgen ze de kans om een vriendenkring op te bouwen net als ieder ander.

Wij willen dat de kinderen die gevlucht zijn een eerlijke kans krijgen om hier een nieuw bestaan op te bouwen, vrij van vooroordelen.

Ouders erbij betrekken

Aangezien de ouders van een kind van grote invloed (kunnen) zijn op het vormen van een mening en ideeën, is het van belang om hen bij het onderwerp 'vluchtelingen op school' te betrekken. Door ouders en kind(eren) samen voorlichting te geven kunnen we een mogelijke tweestrijd thuis voorkomen.

Kennis opdoen over de vluchteling

Door een duidelijk beeld te krijgen van wat een vluchteling heeft meegemaakt kunnen we emoties bespreekbaar maken en een gefundeerde mening vormen. Zo wordt het ook makkelijker om de vluchtelingen te accepteren.

Door vluchtelingen te laten vertellen over hun leven en carrière in het land van herkomst, worden zij minder 'vluchteling' en meer een persoon met een normaal leven dat ruw verstoord is.

Ook debatteren in groepjes kan het wederzijdse begrip tussen leerlingen met verschillende meningen en achtergronden vergroten. Bijvoorbeeld door voorstanders tegenargumenten te laten bedenken en andersom, ontstaat meer inzicht in en begrip voor de mening van een ander. Bovendien helpt deze integrale kijk op het onderwerp ook om zelf een genuanceerde mening te vormen.

“Wees de verandering die je wilt zien.”

- Aanwezige tijdens diner 7srpong

Bijlage 9: Opzet regio Twente

**regio
Twente**

Regietafels vluchtelingen

**LANDELIJKE REGIETAFEL
VERHOOGDE ASIELINSTROOM**

PROVINCIALE REGIETAFEL

**BESTUURLIJKE
REGIETAFEL TWENTE**

De bestuurlijke regietafel Twente is opgericht op verzoek van de 14 Twentse gemeenten. Ze is het aanspreekpunt voor alle vormen van vluchtelingenopvang in Twente en beheert de hele vluchtelingenketen: crisisnoodopvang, noodopvang/asielzoekerscentrum (AZC), aanvullende opvang (AVO)/voorinburgering, huisvesting, integratie, onderwijs en werk vergunninghouders (incl. Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV)). De bestuurlijke regietafel is het aanspreekpunt voor het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) in Twente.

LEDEN

- › **VOORZITTER**
Onno van Veldhuizen,
burgemeester van Enschede,
voorzitter Regio Twente en
Veiligheidsregio Twente.
Lid provinciale regiegroep
- › **NOODOPVANG**
Sander Schelberg,
burgemeester van Hengelo,
lid VNG-commissie asiel
en integratie
- › **AZC / AVO / VOORINBURGERING**
Irene ten Seldam,
wethouder Almelo
- › **HUISVESTING VERGUNNINGHOUDERS**
Roland Cornelissen,
wethouder Rijssen-Holten
- › **AMV**
Theo Schouten,
burgemeester van Oldenzaal
- › **ONDERWIJS EN WERK**
Joop Hassink,
wethouder Losser
- › **PIETER VAN ZWANENBURG**
Pieter van Zwanenburg,
wethouder Hof van Twente

ONDERSTEUNING

- › **ALGEMEEN**
Henk ten Brinke,
Gemeentesecretaris Twenterand.
Voorzitter ambtelijke regietafel.
- Linda van Asselt**,
Regio Twente. Secretaris regietafel
en procesondersteuner.
- Betty Sibbel**,
GGD Twente. Secretaris regietafel
en procesondersteuner.
- › **VEILIGHEIDSRGIO TWENTE (VRT)**
Herman Meuleman,
Secretaris VRT
Annelies Barrett
- › **CENTRAAL ORGAAN OPVANG
ASIELZOEKERS (COA)**
Hubert Bögemann
Rob Tutert
- › **PROVINCIE OVERIJSEL**
Rein Jonkhans
- › **WONINGCORPORATIES / VERENIGING
WOON**
Jan Salverda
Diane Hemstra
- › **COMMUNICATIE/WOORDVOERING**
Jan Marten de Jong

AMBTELIJKE REGIETAFEL TWENTE

HEEFT U VRAGEN AAN DE BESTUURLIJKE REGIETAFEL TWENTE?

- › **AZC / AVO / VOORINBURGERING, AMV**
Betty Sibbel
tel. 053-4876922,
b.sibbel@ggdtwente.nl
- › **HUISVESTING VERGUNNINGHOUDERS,
ONDERWIJS EN WERK**
Linda van Asselt
tel. 053-4876567,
l.vanasselt@regiotwente.nl
- › **PERSVRAGEN / WOORDVOERING
BESTUURLIJKE REGIETAFEL**
Jan Marten de Jong
tel. 06-41488330,
jmde.jong@wierden.nl

Aanvullende informatie

KERNBOODSCHAP VLUCHTELINGEN- VRAAGSTUK IN TWENTE

Het algemeen bestuur van de veiligheidsregio Twente heeft op 14 maart 2016 een kernboodschap vastgesteld: hoe kijken we in Twente aan tegen het vluchtelingenvraagstuk? Hoe gaan we hier mee om?

Opvang van vluchtelingen en huisvesting van vergunninghouders is een taak van de overheid. Gemeenten voeren dit uit. Dat doen we al jaren. Door de actuele instroom van vluchtelingen moeten we nu acuut stappen ondernemen. Het gastvrij opvangen van vluchtelingen en het fatsoenlijk huisvesten van vergunninghouders is een behoorlijke opgave waar we ook in Twente samen voor staan.

Om het vluchtelingenvraagstuk het hoofd te bieden, moeten we gezamenlijk optrekken: met betrokken maatschappelijke partners, inwoners en gemeenten. De 14 Twentse gemeenten handelen daarbij uiteindelijk zelfstandig.

We houden in Twente rekening met belangen en wensen van alle partijen. Hierdoor bereiken we de beste resultaten voor ons allemaal.

Twentse gemeenten en partners kunnen deze kernboodschap naar eigen inzicht gebruiken voor hun communicatie over dit thema.

GEMEENTELIJKE AUTONOMIE

Gemeenten zijn autonoom als het gaat om de invulling van opvang van vluchtelingen en huisvesting van vergunninghouders in de eigen gemeente. De bestuurlijke regietafel Twente stemt waar mogelijk lokale voorstellen op elkaar af en brengt gemeente-overstijgende initiatieven in gang.

Voorbeelden zijn: inventariseren mogelijkheden noodopvang en voorbereiden noodscenario's, pilot onderwijs en werk, afstemmen versneld huisvesten vergunninghouders en themabijeenkomsten.

LANDELIJKE REGIETAFEL VERHOOGDE ASIELINSTROOM

In november 2015 is het bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom tussen Rijk, provincies en gemeenten gesloten. Doel was een blijvende samenwerking tussen de verschillende overheidslagen op het gebied van het vluchtelingenvraagstuk. Via de Landelijke Regietafel Verhoogde Asielinstroom blijven de overheden structureel in gesprek. De landelijke regietafel monitort de voortgang en uitvoering van bestuurlijke afspraken.

PROVINCIALE REGIETAFEL

Naar aanleiding van het bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom heeft de minister van Binnenlandse zaken de Commissaris van de Koning in Overijssel in haar rol als Rijksheer gevraagd een Provinciale regietafel in te stellen. Aan deze regietafel staat het ritme waarmee vergunninghouders naar de gemeente komen op de agenda, regionale verevening en (nood)opvang. De provinciale regietafel zoekt naar provinciale oplossingen voor de (versnelde) opvang van vluchtelingen. In Overijssel bestaat de regietafel uit de voorzitters van de veiligheidsregio's IJsselland en Twente (burgemeester Henk Jan Meijer van Zwolle en Onno van Veldhuizen van Enschede), de provincie Overijssel (gedeputeerde Monique van Haaf) en het COA aangevuld met ambtelijke ondersteuning. De Provinciale regietafel staat onder voorzitterschap van Commissaris van de Koning Ank Bijleveld-Schouten. De Provinciale regietafel vergadert één keer per maand, maar vaker als dat nodig is.

BESTUURLIJKE REGIETAFEL TWENTE

Zie voorzijde.

AMBTELIJKE REGIETAFEL TWENTE

Naast de bestuurlijke regietafel Twente is er een ambtelijke regietafel in Twente. In deze regietafel zijn alle 14 Twentse gemeenten vertegenwoordigd.

De ambtelijke regietafel pakt het vluchtelingenvraagstuk integraal op. Ze stemt lokale initiatieven voor alle vormen van vluchtelingenopvang in Twente op elkaar af, bereidt agendapunten bestuurlijke regiegroep voor en werkt besluiten uit. De ambtelijke regietafel zorgt voor een evenredige en afgestemde verdeling tussen gemeenten. In voorkomende gevallen worden subgroepen gevormd die bepaalde aspecten uitwerken.

Voorzitter van de ambtelijke regietafel is Henk ten Brinke, gemeentesecretaris van Twenterand. Hij heeft ook zitting in de bestuurlijke regietafel Twente.

De ambtelijke regietafel vergadert één keer per twee weken, in de week voorafgaand aan de bestuurlijke regietafel Twente.

April 2016. Dit is een uitgave van de bestuurlijke regietafel opvang vluchtelingen Twente

MEER INFORMATIE: WWW.REGIOTWENTE.NL/IN-TWENTE/VLUCHTELINGEN

Bijlage 10: Programma 'Doe mee in Enschede'

Stimuleren van participatie & integratie

- Begeleiding en coaching ten behoeve van een actieve en positieve inzet van de statushouder om in de Nederlandse samenleving te kunnen participeren.
- Kennismaking met lokale (maatschappelijke) organisaties, zoals buurthuizen, vrijwilligersorganisaties, bibliotheek, verenigingen, clubs en welzijnsorganisaties.

Het programma begeleidt statushouders 24 weken. In 8 blokken van drie weken komen diverse thema's aan de orde. De groep komt elke week bijeen en doet daarnaast ook allerlei opdrachten.

Werkvormen

- Groepsbijeenkomsten
- Praktijkopdrachten (bijvoorbeeld: hoe maak je kennis met je burens of hoe ontdek wat in jouw wijk te doen is)
- Excursies naar bedrijven, scholen, maatschappelijke organisaties etc.
- Werkplaats waarin ervaringen worden uitgewisseld met ondersteuning van coachmaatjes

Participatieverklarings-traject

- Kennismaken met de basisprincipes van de Nederlandse samenleving.
- Wordt een verplicht onderdeel van het inburgerexamen. Deze moet worden ondertekend.

Thema's:

- Kennismaken met de stad Enschede en eigen wijk
- Een oriëntatie op het inburgeringsaanbod in de stad Enschede
- Kennis van het scholingssysteem voor de jeugd en volwassenen
- Kennis van de arbeidsmarkt
- Gezondheidszorg
- Opvoeding in een nieuw land
- Wonen & Veiligheid
- Maatschappelijke deelname (kunst, cultuur, sport, geschiedenis etc.)

Bijlage 11: Begrippen – en afkortingenlijst

AMV	Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling	M-Pact	Enschedese organisatie voor coördinatie vrijwilligerswerk rondom vluchtelingen
AOW	Algemene Oudersdomswet	Nidos	Voogdij organisatie (stichting) voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen
AZC	Asiel Zoekers Centrum	OAB	Onderwijs Achterstandsbeleid
BBL	Beroeps Begeleidende Leerweg, bestaande uit 4 dagen werk en een dag in de week les.	OCW	(ministerie van) Onderwijs Cultuur en Wetenschappen
BOL	Beroeps Opleidende Leerweg, bestaande uit meer dagen per week les en stages.	ONA	Oriëntatie Nederlandse Arbeidsmarkt
B&W	Burgemeester en Wethouders	OTAV	Ondersteuningsteam Asielzoekers en Vergunninghouders
CBS	Centraal Bureau Statistiek	PO (onderwijs)	Primair Onderwijs
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers	RZA	Regeling Zorg Asielzoekers
DT&V	Dienst Terugkeer en Vertrek	SKOE	Stichting Katholiek Onderwijs Enschede
DUO (lening)	Dienst Uitvoering Onderwijs	SZW	(ministerie van) Sociale Zaken en Werkgelegenheid
EAA	Enschedese Arbeidsmarkt Aanpak	UNHCR	Het instituut van de United Nations High Commissioner for Refugees (Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties)
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst	UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekering
HBO	Hoger Beroepsonderwijs	V&J	(ministerie van) Veiligheid en Justitie
IKC	Integraal Kind Centrum	VBL	Vrijheidsbeperkende Locatie
IND	Immigratie en Naturalisatiedienst	VCO	Vereniging Christelijk Onderwijs
IOK	Interzuilare Opvang Klassen		
IPO	Interprovinciaal Overleg		
ISK	Internationale Schakel Klassen		
JGZ	Jeugd Gezondheidszorg		
LHBT	Lesbisch Homo Biseksueel Transgender		
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs		

VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO (onderwijs)	Voortgezet Onderwijs
VOG	Verklaring Omtrent Gedrag
VVE	Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
Wlz	Wet Langdurige Zorg
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WWR (rapport)	Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid

Begrippenlijst COA

COL	Centrale ontvangstlocatie: Een vreemdeling die asiel aanvraagt in Nederland, meldt zich bij een aanmeldcentrum van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Na deze aanmelding vangt het COA de asielzoeker op in de centrale ontvangstlocatie (col). Hij krijgt hier onderdak, toegang tot medische zorg en begeleiding bij de voorbereiding van zijn asielaanvraag. Maaltijden worden centraal aangeboden. Er zijn col's in Ter Apel, Budel-Cranendonck en Veenhuizen.
------------	--

POL	Procesopvanglocatie (pol). In een pol worden asielzoekers opgevangen die in de eerste fase van de asielprocedure zitten (de Algemene Asielprocedure). De pol's bevinden zich altijd in de buurt van een kantoor van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). In de pol is met name aandacht voor gesprekken tussen asielzoeker en advocaat, voorlichting door VluchtelingenWerk, voorlichting over het COA en medisch advies. In een pol worden maaltijden verstrekt.
------------	---

AZC	Asielzoekerscentrum. In een AZC verblijven zowel verblijfsgerechtigden die in afwachting zijn van een woning, als asielzoekers die in de verlengde procedure zitten. De meeste asielzoekers verblijven in een AZC. Ze brengen er ook de langste tijd door. In AZC's koken bewoners zelf. Ook hun inkopen hiervoor doen ze zelf. Meestal delen ze een keuken met 5-8 anderen.
------------	--

KWV

Kleine woonvoorziening. Kleinschalige opvang (16-20 plaatsen) voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's). Voor deze jongeren bestaan bovendien speciale procesopvanglocaties (pol-AMV's).

GLO

Gezinslocatie. Een uitspraak van de Hoge Raad verbiedt dat kinderen op straat worden gezet. Uitgeprocedeerde gezinnen mogen daarom in Nederland blijven totdat het jongste kind van het gezin 18 is. Deze gezinslocaties hebben een sober voorzieningenniveau. Voor de kinderen gelden dezelfde voorzieningen als op de andere opvanglocaties; ze gaan dus ook naar school.

VBL

Vrijheidsbeperkende locatie. Op een vbl verblijven uitgeprocedeerde asielzoekers die geen recht meer hebben op opvang op een AZC. Zij kunnen hier maximaal 12 weken terecht, mits er binnen die termijn uitzicht

is op terugkeer. De huisregels op een vbl zijn strenger dan op een AZC. Zo moet de bewoner zich 5 dagen per week melden. De bewoner mag de locatie verlaten, maar is verplicht binnen de grenzen van de gemeente te blijven waar de vbl is gevestigd. Er is een vbl in Ter Apel.

ZZA

Zelfzorgarrangement Vergunninghouders. Per 8 september 2015 is het zelfzorgarrangement (zza) van kracht. Vergunninghouders kunnen hiervan - op vrijwillige basis - gebruikmaken en daarmee (tijdelijk) afzien van opvang op een COA-locatie. Een deelnemer aan het zza zorgt zelf voor een verblijfadres, bijvoorbeeld bij familie of vrienden. Vergunninghouders die gebruikmaken van de zza-regeling zorgen voor meer ruimte in het gemeentelijke huisvestingsaanbod; er komen bovendien eerder plaatsen vrij in de opvang voor asielzoekers.

Taalniveau's

Taalniveau A0

Geen kennis van de Nederlandse taal.

taalniveau A1

Begrijpt woorden of namen die vertrouwd zijn en heel eenvoudige korte zinnen.

taalniveau A2/1F

Begrip van korte eenvoudige teksten, zoals een advertentie of een menukaart (niveau einde basisonderwijs. Instroomniveau entree-opleiding).

taalniveau B1/2F

Begrip van teksten die voor het grootste deel uit veelgebruikte woorden bestaan, begrip van moeilijker taal, bijvoorbeeld door hun werk of hobby. Instroomniveau beroepsopleidingen.

taalniveau B2/3F

Begrip van een tekst waarin de schrijver een standpunt inneemt over een actueel onderwerp.

Colofon

Dit is een uitgave van de gemeente Enschede.

Het actieprogramma is opgesteld vanuit de programma's Maatschappelijke Ontwikkeling, Stedelijke Ontwikkeling, Economie, Werk & Onderwijs, Concernstaf en afdeling Communicatie, met actieve inbreng van vele organisaties en individuen uit de stad Enschede.

Vragen?

Neem contact op met Wilma Hietbrink via w.hietbrink@enschede.nl of Inge Stegeman via i.stegeman@enschede.nl.

Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.
Tekst mag alleen met toestemming van de gemeente Enschede worden overgenomen.

Vormgeving

Digidee concept creatie emotie

Redactie

Gemeente Enschede en New Black

© oktober 2016, gemeente Enschede